ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΛΩΡΗΣ

Ἡ πλώρη τοῦ «Ἀθῆναι» μας — ὅπως κάθε καραβιοῦ πλώρη — εἶνε ἡ κατοικία καὶ αὐλὴ τῶν ναυτῶν καὶ τῶν θερμαστάδων. Τὸ καλοκαῖρι ἀπάνου 'ς τὸ κατάστρωμα, τὸ χειμῶνα κάτου 'ς τὰ γιατάκια τους, δεξιὰ οἱ ναῦτες, ἀριστερὰ οἱ θερμαστάδες, ξοδεύουν τὴν ἀκριδὴ ὥρα τῆς ἀνάπαυσής τους μπαλόνοντας τὰ ροῦχα τους, βράζοντας τὸν καφὲ ἢ τὸ τσάϊ τους καὶ λέγοντας παραμύθια ἢ ἀνέκδοτα τοῦ τόπου τους, ὅταν δὲ βαρυρυχαλίζουν παραδομένοι 'ς τοῦ ὕπνου τὴ σιδερένια ἀγκαλιά. Τὰ παραμύθια καὶ τ' ἀνέκδοτά τους αὐτὰ εἶνε διάφορα, γιατὶ διάφοροι εἶνε καὶ οἱ τόποι ἀπ' ὅπου αὐτοὶ κατάγονται. Ἄλλος εἶνε ἀπὸ τῆς Κυκλάδες, ἄλλος ἀπὸ τῆς Σποράδες· ἄλλος ἀπὸ τὰ Ἑφτάνησα, ἄλλος ἀπὸ τὸ Γαλαξεῖδι, ἄλλος ἀπὸ τὴν Εὔδοια καὶ ἄλλος ἀπ' ἄλλοῦ. Ἐγὼ ἐπήγαινα συχνὰ καὶ τοὺς ἐσυντρόφευα. Ἀνάμεσα 'ς τὰ τυραννισμένα ἐκεῖνα κορμιά, ποῦ ἀντικατάστησαν 'ς τοὺς κόπους καὶ τὰ βάσανα τὰ δοῦλα πληρώματα τῶν ἀρχαίων νηῶν καὶ τοὺς σκλάβους τῶν γαλερῶν, 'ς τῆς ὄψες ἐκείνες τῆς ἡλιοψημένες, 'ς τὰ χέρια τὰ πετρωμένα καὶ τ' ἀγαθὰ παιδιάτικά τους βλέμματα εὕρισκα ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου ἀλάκερο. Τὰ ἁπλᾶ τους λόγια πολλὲς φορὲς μ' ἐσυγκίνησαν· τὰ χοντρὰ ἀστεῖα κ' ἡ ἐλευθεροστομία τους πολλὲς φορὲς μ' ἐχαροποίησαν· τὰ δυστυχήματά τους κ' οἱ ἀγῶνές τους πολλὲς φορὲς μ' ἤφεραν σὲ θέση νὰ καταρασθῶ τὴν ἀνθρωπότητα. Ὅσα ἄκουσα ἐκεῖ, ἐδῶ μέσα θὰ τὰ ρίξω. Ἴσως κανένας ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μου θέλει νὰ συγκινηθῇ, ἄλλος νὰ γελάσῃ· ἄλλος καὶ νὰ καταρασθῇ τὸν αἴτιο τῶν παθημάτων μας. Βρίσκεται τόση ποικιλία 'ς αὐτὸν τὸν παλιόκοσμο! . . .

Η ΤΕΝΤΑ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ

Ὅλο τὸ τσοῦρμα ἀναγάλλιασε σὰν ἄκουσε τὴν ὑπόσχεση τοῦ Ματζαβράκου, πῶς θὰ ἔλεγε ἕνα μῦθο ναυτικό. Ἀμέσως ὅποιος ἦταν ὀρθὸς ἐκαλοκάθισε, ὅποιος ἐκαθότουν ἄπλωσεν ἀναπαυτικὰ τῆς ἀρίδες του, ὅποιος ἦταν μακρυὰ ἤρθε κοντήτερα, κ' ἐγὼ ἐκάθισα 'ς τὴ συνηθισμένη θέση μου, 'ς τὸν παλαμαροδέτη τοῦ καμπουνιοῦ τῶν θερμαστάδων. Ὁ γέρο ναυτικὸς ἔβγαλε τὴν πίπα ἀπὸ τὸ στόμα του, ἔβηξε κ' ἔρτυσε δυὸ τρεῖς φορές, προετοιμάζοντας τὸ λάρυγγά του γιὰ τὴ διήγησι, μερικοὶ ἀπὸ τὸ τσοῦρμα ἔβηξαν κ' ἐχασμουρήθηκαν ἀνυπόμονα κ' ἐκεῖνος, σὰν εἶδε τὴν ψυχολογικὴ στιγμὴ τοῦ ἀκροατηρίου του, ἄρχισε:

« Δὲν ξέρω, μωρὲς παιδιά, ποιὸς νὰ ἦταν αὐτὸς ποῦ μᾶς ἔκαμε τέτοιο μεγάλο καλό· ἂν τὸν ἤξερα θ' ἄναβα γιὰ ὄνομά του περισσότερα κεριὰ ἀπ' ὅσ' ἀνάβω κάθε χρόνο 'ς τὸν Ἀϊνικόλα. Μὲ μιὰ του μαστοριὰ μᾶς ἀπάλλαξεν ἀπὸ τοὺς διαβόλους τῆς Κόλασης κι' ἀπὸ τοὺς ἁγίους τῆς Παράδεισος, ποῦ θαρρῶ δὲν ἔχει καὶ μεγάλη διαφορά. Δὲ λέω πῶς μ' ἀρέσει νὰ βλέπω τοὺς διαβόλους μὲ τὰ στριφτὰ κέρατά τους καὶ τῆς μακρυὲς οὐρές τους καὶ τὰ σπαθωτὰ νυχοπόδαρά τους· οὔτε τὰ λυσσασμένα οὐρλιάσματά τους θέλω ν' ἀκούω, σὰν καμακίζουν ἄγρια καμμιὰ ψυχή, οὔτε τὸ χόχλο τοῦ κατραμιοῦ καὶ τῆς πίσσας ποῦ βράζει 'ς τὰ Ἑρτὰ καζάνια, οὔτε τοὺς δαρμοὺς καὶ τοὺς θρήνους τῶν κολασμένων. Ἀλλὰ καὶ ἡ συντροφιὰ τῶν ἁγίων μὲ τὰ κομπολόγια καὶ τὰ λιβάνια καὶ τῆς ψαλμουδίες καθὼς κ' ἡ ἀσύγκριτη ξαστεριὰ τῆς Παράδεισος, νὰ σοῦ πῶ τὴν ἁμαρτία μου, δὲ μοῦ πολυαρέσει. Τί θές, τί γυρεύεις; Καλήτερα ὅπως τὰ κατάφερεν ὁ μακαρίτης. Ἔστησε χωριστὰ τὴ τέντα του κι' ἀπὸ τότες ἔχουμε ἥσυχο τὸ μυαλό μας — ἂν ἔχουν μυαλὸ κ' οἱ πεθαμένοι.

Μὰ 'ς τὰ πόσα ἔγεινεν αὐτό; — τρέχα γύρευε. Ποιὸς θυμᾶται; Οὔτε ποῦθεν ἦταν ὁ λεγάμενος ξέρω, μὰ βέβαια Σαντορινιὸς δὲν ἦταν. Οἱ Σαντορινιοί — ἔξω ἀπὸ τὸ παιδί μας ἐδῶ τὸν Ἀντώνη — εἶνε ἁλαρρόπετρες. Μιὰ φορά, λέει, ἔβαλαν τὸν κόρακα νὰ τοὺς λύσῃ τὸ παλαμάρι κι' ὁλονυχτὶς ἐγλυκοκυβερνοῦσαν μὲ τὰ πανι' ἀπλωμένα ὡς τὴν αὐγὴ ποῦ ξημερώθηκαν πάλι ἐμπρὸς 'ς τὸ Νιαποριό. Μὰ πάλι Σκοπελίτης νὰ ἦταν, κι' αὐτὸ δὲν τὸ καλοχωνεύω. Ὅταν ὁ θεός, λέει, ἔχτιζε τὸν κόσμο, εἶχε καὶ τέσσαρα σακκιὰ γιομάτα κουταμάρες. Ἅμα ἐτελείωσε, ἔσπειρε τὸ ἕνα 'ς τὸν ἐπίλοιπο κόσμο καὶ τ' ἄλλα τρία τὰ ἔριξε 'ς τὴ Σκόπελο. Χρόνον τὸ χρόνο φαντάσου τί δασοφύτρωμα ἔλαβαν ἐκεῖ μέσα! . . . . Μωρὲ γιὰ τέτοια δουλειὰ ἐχρειαζότουν ἄνθρωπος μὲ μυαλὸ τρικούβερτο. Ἔτσι εὔκολα δὲ βουλώνετ' ὁ διάβολος.

Σὰν ἄρραξε, ποῦ λές, τὸ καΐκι 'ς τὸ νησί — 'ς τὴ Σέρρο ἂς ποῦμε — ὁ λοστρόμος πῆρε τὸ μισοκοίλι ν' ἀνέβῃ 'ς τὸ χωριὸ γιὰ νὰ μετρήσῃ τὸ στάρι. Ἐλιανοψιχάλιζε κάπως ὅταν ἐξεκίνησε γιὰ τὸ χωριό, μὰ δὲν ἐμποδίστηκε. Πρωτοβρόχια, σοῦ λέει, θὰ περάσῃ. Μὰ σὰν ἔρτασε τὸν ἀνήφορο πιάνει μιὰ δαρτὴ βροχή· νεροποντὴ σωστή. Ποῦ νὰ πάῃ νὰ χωθῇ; Οὔτε δέντρο, οὔτε καλύβα, οὔτε λάκκωμα βλέπει πουθενά. Νὰ τρέξῃ γιὰ νὰ φτάσῃ 'ς τὸ χωριὸ ἔλειπε ὁ μισὸς δρόμος ἀκόμη· νὰ κατεβῇ πάλι 'ς τὸ καΐκι τὸ ἴδιο· ἐμπρὸς βαθὺ καὶ πίσω ρέμμα, ποῦ λέει ὁ λόγος. Σ' τὸ τέλος τί σοφίζεται; Γυρίζει περίγυρα μήπως τὸν βλέπει κανένας στρατολάτης — ψυχή! Πιάνει γλήγορα καὶ γδύνεται ὅπως τὸν γέννησ' ἡ μάννα του· ὠμορροδιπλώνει τὰ ροῦχα του, τὰ χώνει μέσ' 'ς τὸ μισοκοίλι, φορεῖ ἀνάποδα τὸ μισοκοίλι 'ς τὸ κεφάλι καὶ παίρνει δρόμο. Νὰ βραχῇ δὲν τὸν ἔμελε. Τὸ δικό μας τὸ τομάρι βροχὲς καὶ μπόρες δὲ φοβᾶται· εἶνε ἀργασμένο. Τὸν ἔμελε γιὰ τὰ ροῦχα του, ποῦ τὰ εἶχε πρωτόβαλτα ὁ φουκαρᾶς.

Ἔδωκ' ἔδωκε, ἐστάθηκ' ἡ βροχή. Ἐστάθηκ' ἡ βροχή, βγάνει ὁ λοστρόμος τὰ ροῦχα του, ντύνεται, παίρνει καὶ τὸ μισοκοίλι 'ς τὸ χέρι καὶ πάλι δρόμο. Ἔξω ἀπ' τὸ χωριὸ τὸν ἀπαντάει ὁ διάβολος:

— Γειά σου πατριώτη.

— Γειὰ τῆς ἀφεντιᾶς σου, κὺρ διάβολε.

— Ποῦθεν ἔρχεσαι;

— Ἀπ' τὸ γιαλό.
— Κ' ἡ βροχὴ ποῦ σ' ἀπάντησε ;
— Σ τὸ δρόμο!
— Ἔλα δά . . .
— Μὰ τὰ κέρατά σου, 'ς τὸ δρόμο.
— Καὶ δὲ βράχηκες ; ἐγὼ ἔγεινα μουσκίδι.
Ἐγέλασεν ὁ λοστρῶμος.
— Ἄ, κάνει· ἐγὼ ξέρω μιὰ τέχνη καὶ δὲ βρέχουμαι.
— Μωρὲ τί λές ! σὰν τί τέχνη ξέρεις καὶ δὲν τὴν ξέρω ἐγώ ;
Ὁ διάβολος ἐδιαβολίστηκε· μὰ ἐδιαβολίστηκε κι' ὁ λοστρόμος.
— Ξέρω μία· λέει.
— Γιὰ ν' ἀκούσω ;
— Δὲ σ' τὴ λέω.
— Μωρὲ ἀμὰν πὲς τή μου κι' ὅ,τι θέλεις· θὲς παλάτια, θὲς χρυσάφι, θὲς καλούδια, τί θὲς νὰ σοῦ δώσω, πὲς τή μου.
Ὁ κουτὸς δὲν ἐγύρευε μιὰ φρεγάδ' ἁρματωμένη· δὲν ἔλεγε ἕνα μπάρκο καλοτάξειδο καὶ τυχερὸ νὰ πηγαινόρχεται φορτωμένο, ποῦ νὰ δοξάζῃ καὶ νὰ πλουταίνῃ τὸν ἀφέντη του. Μὰ θὰ εἰπῇς, ναυτικὸς δὲν ἦταν κι' αὐτός ; Οἱ ναυτικοὶ γιὰ τὸ ἀστεῖο χαλᾶν περιουσίες, ἀλλὰ δὲ χαλᾶν τὸ ἀστεῖο γιὰ τῆς περιουσίες. Ὁ λοστρόμος νὰ γελάσῃ ἤθελε καὶ νὰ πειράξῃ τὸ διάβολο, κι' ἀπὸ καζάντι φοῦρνος μὴν κοπνίσῃ.
— Νὰ σὲ βουλώσω θέλω, τοῦ λέει· ἄμα σταθῇς καὶ σὲ βουλώσω, σ' τὴ λέω.
Ὁ διάβολος στέκει καὶ συλλογίζεται. Μωρέ, σοῦ λέει, κι' ἄλλο μασκαραλίκι νὰ πάθω! Γιατὶ ἂν ὁ διάβολος ἔχει πολλὰ ποδάρια καὶ πειράζει συχνὰ τοὺς ἀνθρώπους, μὰ κ' ἐκεῖνοι κἄποτε τοῦ σκαρώνουν δουλειὲς ποὺ κλειέται γιὰ μήνους καταντροπιασμένος 'ς τὴ φωλιά του. Μιὰ φορά, ἀκοῦς, τοῦ ρίξανε 'ς τὸ δρόμο του μιὰ σκούφια Κεφαλλωνίτικη κ' ἔσπασε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ καταλάβῃ τί εἶνε. Τὴν ἔβανε γιὰ σκάλτσα, δὲν ἔκανε· τὴν ἔβανε καπνοσακκούλα, οὔτε· τὴν τραβοῦσεν ἀπὸ πάνου, ἀπὸ κάτου· τὴν μάζωνε, τὴν ἄπλωνε, τίποτε. Σ τὸ τέλος τὴν πέταξεν ἀπελπισμένος κ' ἔφυγε κι' ἀκόμη τὴν θαρρεῖ μυστήριο. Μιὰ ἄλλη φορά, ἐκίνησε νὰ πάῃ νὰ πειράξῃ τὴ γυναῖκα. Ἡ Εὔα ἡ παμπόνηρη, καθὼς τὸν εἶδεν ἐτουρλώθηκεν ἐμπρός του ὁλόγδυμνη, μὲ τα μαλλιὰ ριγμένα 'ς τὸ πρόσωπο καὶ ὁ καλός σου παίρνει τέτοιο φόβο ποὺ ἔκαμε τὸ σταυρό του κ' ἔφυγε 'ς τὰ τέσσαρα. Καὶ μήπως δὲν τὸ γράφουν τὰ χαρτιὰ πῶς ὁ Σολομῶντας μὲ τὴ βούλα του ἀνάγκασε ὅλα τους τὰ τάγματα νὰ πετροκουβαλοῦν καὶ νὰ χτίσουν τὸ Ναὸ τοῦ Θεοῦ 'ς τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἄφησε τὴν ἄλλη φορὰ ποὺ ἐπῆγε μεταμορφωμένος σὲ γάϊδαρο νὰ πειράξῃ τὰ σκολειταρούδια κ' ἐκεῖνα τοῦ πέσανε ἀπάνου ποὺ εἶδε κ' ἔπαθε νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ χέρια τους. Τοῦ ἔχουν κάψῃ τὴ γούνα τοῦ κακομοίρη καὶ γιὰ τοῦτο τώρα ἐστεκότουν δίβουλος καὶ τρίβουλος. Μὰ ἔλα πάλι ποὺ δὲν κῦρεσκεν ἡσυχία ὡς ποὺ νὰ μάθῃ τὸ μυστικό.
— Ἔλα, λέει 'ς τὸ τέλος ἀποφασισμένος· βούλωσέ με καὶ πές μου τη.

Ἅμα τὸν ἐβούλωσε τοῦ λέει τῶς καὶ τῶς, ὁ λοστρόμος : Ἔβγαλα τὰ ροῦχα μου, τἄχωσα 'ς τὸ μισοκοίλι, ἔβαλα τὸ μισοκοίλι 'ς τὸ κεφάλι μου καὶ δρόμο. Ἔπαψε ἡ βροχή, ἐφόρεσα τὰ ροῦχα μου, ἐπῆρα τὸ μισοκοίλι 'ς τὸ χέρι καὶ πάλι δρόμο.
— Μωρ' αὐτὸ ἦταν! λέει ὁ διάβολος τραβῶντας τὰ γένεια του.
Καὶ φεύγει καπνὸς ἀπὸ κοντά του».

Β'.

«Πέρασε, λέει, πολὺς καιρὸς ποὺ σωθήκανε τὰ ψωμιὰ τοῦ λοστρόμου. Βέβαια ποὺ ἀλλοῦ θὰ πήγαινε παρὰ 'ς τὴν Κόλαση ; Ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ χτίστηκε ὁ κόσμος ὡς τὰ τόρα ναυτικὸς τὴν πόρτα τῆς Παράδεισος δὲν τὴν εἶδεν ἀκόμη.
Ἡ Κόλαση, ἀκοῦς, εἶν' ἕνας ξερότοπος φοβερὸς καὶ τρομερός. Ἐκεῖ ποτὲ δὲ βρέχει· χλόη δὲ φυτρώνει· πουλὶ πετάμενο δὲ διαβαίνει. Εἶνε τοιχογυρισμένη μὲ μεγάλα καὶ ψηλὰ τεῖχη κ' ἔχει μονάχα μιαν ἐμπατή, μιὰ μεγάλη σιδερόπορτα. Ὅταν ἐπρωτόγεινε ὁ κόσμος ἡ πόρτα ἦταν μικρὴ γιατὶ οἱ ἄνθρωποι ἦταν φρόνιμοι καὶ θεοφοβούμενοι κ' ἐπήγαιναν μὲ τὰ παπούτσια 'ς τὴν Παράδεισο. Μὰ λίγο κατ' ὀλίγο ἄξηναν 'ς τὸν κόσμο τὰ κακά, οἱ ἄνθρωποι ἔγειναν κακοὶ κ' ἔτρεχαν καραβιὲς 'ς τὴν Κόλαση κι' ὡς ποὺ νὰ ἔμπουν μέσα τοὺς ἔβγαινε ὁ θεὸς ἀνάποδα. Εἶδαν κι' ἀπόειδαν οἱ διαβόλοι, ἐγκρέμισαν τὰ τεῖχη καὶ ἄνοιξαν μιὰ πόρτα ποὺ χιλιάδες ἠμποροῦν νὰ περάσουν μαζί. Μὰ τόσος εἶνε ὁ λαὸς ποὺ πηγαίνει ἐκεῖ ὥστε πάντα στριμωμένοι καὶ μὲ καυγάδες κατορθώνουν νὰ ἔμπουν μέσα. Οἱ γροθιές, ἀκοῦς, καὶ οἱ κλωτσιές, καὶ τὰ μαλλοτραβήματα πηγαίνουν καπνός. Ἂν δὲν ἦταν ἐκεῖ οἱ διαβόλοι νὰ τοὺς χωρίζουν, δεκαφτὰ φορὲς θὰ ξαναπέθαινε καθένας.
Ὁ μαυρολοστρόμος σὰν ἔρτασ' ἐκεῖ κυττάζει — τί νὰ ἰδῇ ; Ὁ καλήτερος κόσμος τῆς γῆς ἐπήγαινε 'ς τὴν Κόλαση. Οἱ ἄρχοντες μὲ τῆς ὁλόχρυσες στολές τους καὶ τὰ σοβαρά τους πρόσωπα· οἱ παπάδες κ' οἱ δεσποτάδες μὲ τὰ φαρδομάνικα καὶ τὰ ἱερά τους 'γκόλφια, οἱ καλογρηὲς κ' οἱ γουμένισες, οἱ εὐσεβεῖς καὶ οἱ νηστευτές, οἱ μπακάλιδες ποὺ ἐξικοζύγιαζαν καὶ οἱ κρασοπουλητάδες ποὺ ἔδιναν τρακόσια τὴν ὀκᾶ κ' οἱ ἔμποροι ποὺ περνοῦσαν γιὰ μέτρο τὴν πήχη καὶ γιὰ πήχη τὸ ροῦπι· οἱ βαρυτοκιστάδες οἱ ἄκαρδοι κ' οἱ σπαῆδες, οἱ ἀχόρταστοι, οἱ ἀντρογυνοχωρίστρες κ' οἱ προξενήτρες, ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ 'ς τὸν κόσμο περνοῦν γιὰ κἄτι τι καὶ τοὺς σέβεται εἴτε τοὺς φοβᾶται ὁ χοντρὸς λαὸς ὅλοι, ἀκοῦς, ἐπήγαιναν ἐκεῖ κλαίοντας τὸν κόσμο ποὺ ἄρησαν, καὶ κλωθογυρίζοντας ἀκόμη 'ς τὸ νοῦ τους τῆς ἄδικες καὶ παράνομες ὑποθέσεις τους. Ὁ λοστρόμος ἀνακατώθηκε ἀμέσως 'ς τὸ λαὸ καὶ σπρῶξ' ἐδῶ σκούντα ἐκεῖ, ἔρτασε 'ς τὴν πόρτα. Μὰ γιὰ κακή του τύχη νὰ βρεθῇ βαρδιάνος ἐκείνη τὴν ἡμέρα ὁ βουλωμένος. Καθὼς τὸν βλέπει βάνει τῆς φωνές. Τρέχουν οἱ ἄλλοι διαβόλοι «τ' εἶνε, μωρέ! τί τρέχει;» ἀρωτᾶνε. Τῶς καὶ τῶς, τοὺς λέει ὁ βουλωμένος, μὴν τὸν ἀφήσουμε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ἐδῶ γιατὶ θὰ μᾶς φέρῃ ἄνου κάτου. Τ' ἀκοῦν οἱ ἄλλοι διαβόλοι, μιὰ κλωτσιὰ κι' ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα τὸν καλό σου.

— Διάβολε ! κάθεται καὶ συλλογίζεται, τόρα τί νὰ κάμω ;
Δεξιὰ μεριὰ τῆς Κόλασης βλέπει τὴν Παράδεισο, ἕνα περιβόλι ὡραιότατο μὲ δέντρα εὐωδέστατα καὶ βρύση κατὰ πολλὰ ὄμορφη, ὅπως λὲν τὰ Συναξάρια. Μὰ βλέπει τὴν πόρτα της κατακλειδωμένη κ' ἔρημη. Κανένας δὲν ἐζύγωνεν ἐκεῖ. Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα τῆς πόρτας βλέπει τὸν Ἅγιον Πέτρο μὲ τὰ κλειδιὰ κρεμασμένα 'ς τὸ ζωνάρι του, μὲ τὰ μάτια μισοκλεισμένα, τὴ μύτη μακρουλὴ καὶ κόκκινη σὰν πιπεριόνος. Ὁ Ἅγιος Πέτρος λένε πῶς εἶν' ἕνας μπεκρῆς ποὺ βάνει κάτου τὸ Μπαρμπαντώνη ἀπὸ δῶ τὸ Μυκωνιάτη. Ἐκείνη τὴν ὥρα ἦταν στουπὶ ἀπ' τὸ μεθύσι. Ἕνας κουτσοκουλόστραβος κουρελιάρης καὶ ψειριάρης—Κραβαρίτης θὰ εἶταν — δυὸ ὧρες τόρα ἐχτυποῦσε 'ς τὴν πόρτα τῆς Παράδεισος, κι' ὁ ἅγιος κλειδοκράτορας δὲν εἶχε εἴδηση. Σ τὸ τέλος ἄκουσε, ἀγριοβλαστήμησε δυὸ τρεῖς φορὲς γιατὶ τοῦ χαλοῦσαν τὴν ἡσυχία, ἐσηκώθηκε τρέκλα δίπλα κι' ἄνοιξε νὰ μπάσῃ τὸν κουρελιάρη. Ὁ λοστρόμος μας δὲν χάνει καιρό, γιούργια μέσα. Ξυστὰ ξυστὰ πάει καὶ κάθεται σὲ μιὰν ἄκρη καὶ μὲ ἀπορία βλέπει ψηλὰ τὸν Παντοκράτορα νὰ κάθεται 'ς τὸ θρόνο του· ἔλαμπε ὁ ἥλιος, ἔλαμπε κι' ὁ θρόνος 'ς τὸ χρυσάφι καὶ 'ς τῆς διαμαντόπετρες. Δεξιὰ μεριὰ τοῦ Παντοκράτορα ἐκαθότουν ὁ Χριστὸς καὶ γύρου του ἡ Δωδεκάδα, οἱ Ἀπόστολοι ὅλοι σὲ θρόνους μαλαματένιους. Παρακάτου ἁπλωμένοι 'ς τὴν παχειὰ χλωρασιὰ ἐκαθόντουσαν κοπάδια κοπάδια οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ὅσιοι καὶ οἱ μαρτύροι. Ἔκαναν γλέντι, ἀκοῦς, ἐκείνη τὴν ὥρα ! Εἶχαν φαγιά· μὰ τί φαγιά ; ἐπεντοβολοῦσε ἡ Παράδεισος ἀπ' τὴ μυρουδιά τους. Κ' ἔπιναν ἕνα κρασὶ — ρουμπίνι ! Ὁ Δαυὶδ—ὁ Προφήτης ντὲ—ἔπαιζε τὴν κιθάρα κ' ἐτραγουδοῦσαν οἱ ἄγγελοι, κἄτι παιδιά, μὰ τί παιδιά ! Νὰ τὰ ἔβλεπεν ὁ Μπίρας ἀπὸ δῶ ὁ Μεσολογγίτης, θὰ σηκονότουν τὸ πετσί του, μιὰ πιθαμή. Κ' ἔκαναν μιὰ σαλαλοὴ ποὺ χαλοῦσεν ὁ Κάτου κόσμος.
Ὁ λοστρόμος τὰ 'βλεπεν αὐτὰ κ' ἐστενοχωριότου ποὺ δὲν εἶχε κανένα νὰ μιλήσῃ. Μπορεῖ μαθέ, νὰ κρατήσῃς τοῦ καπετὰν Στεφάνου τὴ γλῶσσα ; Ἕνας τέτοιος ἦταν ὁ λοστρόμος. Ἄρχισε νὰ βλαστημᾷ τοὺς διαβόλους ποὺ δὲν τὸν ἄρηκαν 'ς τὴν Κόλαση. νὰ ἔχῃ νὰ λιμάρῃ νύχτα ἡμέρα, παρὰ τὸν ἐστειλαν 'ς τὴν Παράδεισο ποὺ δὲν τὸν χαιρετοῦσε κανένας. Μὰ 'ς τὸ τέλος δὲν ἐκρατήθηκε. Πλησιάζει ἕνα γηραλέο ἅγιο καὶ τοῦ λέγει μὲ σέβας ;
— Δὲ μοῦ λές, πάτερ Ἀγιαντώνη, ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος ἐκεῖ ποὺ κάθεται κοντὰ 'ς τὸ Χριστό ;
— Οὔ, παιδί μου· ἔκαμεν ὁ ἅγιος· ἐκεῖνος εἶνε ὁ πάτερ Χαράλαμπος ποὺ 'ς τὸν καιρὸ τοῦ μισόκαλου Σεβήρου εἶδε κ' ἔπαθε γιὰ τὸν ἀφέντη τὸ Χριστό μας.
— Μπά· εἶπε μὲ ἀδιαφορία ὁ λοστρόμος· περισσότερα ἔκαμες τοῦ λόγου σου. Ἐκεῖνος ἂν ἐπάλεψε, ἐπάλεψε μὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἀμ' ἐσὺ ποὺ τἄβαλες μὲ τοὺς διαβόλους, ποὺ ἐρχόντουσαν τὴ νύχτα 'ς τὸ κελί σου σὰν πεντάμορφες παρθένες κ' ἐσὺ τῆς ἐδιωχνες κ' ἐκυλιόσουν ὁλόγδυμνος 'ς τὰ χιόνια γιὰ ν' ἀπορύγῃς τὸν πειρασμό. Δὲ λέγω· νοικοκύρης εἶσαι· μὰ τόση περιφρόνηση δὲ σ' ἄξιζε.
Ὁ Ἀγιαντώνης ἀκούοντας αὐτὰ ἔρριξε τὸ κεφάλι κάτου, ἐσούφρωσε τὰ φρύδια κ' ἔφυγε χωρὶς νὰ εἰπῇ λόγο.
— Καλὰ σ' ἔχω, συλλογίστηκε ὁ λοστρόμος.
Καὶ μὲ τὴν ἴδια σκέψη πλησιάζει τὸν Ἀγιάννη τὸν Καλυβίτη, ποὺ ἦταν ξαπλωμένος κάτου ἀπὸ μιὰ μηλιὰ κ' ἔβλεπεν ἀπὸ μακριὰ τὸ γλέντι.
— Δὲ μοῦ λές, τοῦ λέει· γιατὶ ἐσὺ τέτοιο ἀρχοντόπουλο μοσκαναθρεμμένο, ποῦ ἄρηκες τιμὲς καὶ δόξες καὶ καλοπέρασες γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νὰ κάθεσαι παραμελημένος καὶ ἄλλοι ποὺ τίποτα δὲν ἔκαμαν νὰ τρωγοπίνουν 'ς τὸ τραπέζι τοῦ Παντοκράτορα ; Δὲν ἠξέρω· νοικοκύρης εἶσαι, μὰ τέτοια περιφρόνηση θαρρῶ δὲ σ' ἄξιζε.
Ὁ Ἀγιαννης ἐσήκωσε τὰ μάτια κ' ἐκύτταξε καλὰ τὸ λοστρῶμο, ἔπειτα μὲ μιᾶς τὰ χαμήλωσε, ἐγύρισε τ' ἄλλο πλευρό κι' ἄρχισε νὰ κλαίῃ.
— Καλὰ σ' ἔχω κ' ἐσένα· ἐσκέφθηκεν ὁ λοστρόμος.
Καὶ τραβῶντας τὸ δρόμο του ἀπάντησε τὸν ἅγιο Τρύφωνα κι' ἀρχινάει καὶ τὸν κουρδίζει κι' αὐτὸν κ' ἔπειτα πηγαίνει 'ς τὸν ἅγιο Λευτέρη.
Ἔτσι ἐφούσκωσε πεντέξη ἅγιους, ἀρχίζουν τῆς φωνές, πιάνονται 'ς τὰ χέρια ἀναμεταξύ τους. Πᾶνε ἄλλοι νὰ τοὺς χωρίσουν, πιάνονται κ' ἐκεῖνοι· σπᾶνε ποτήρια, πετᾶνε πιάτα, ἀναποδογυρίζουν τὸ τραπέζι, ἐπανάσταση 'ς τὴν Παράδεισο ! Ὁ Παντοκράτορας βαρὺς ἀπ' τὸ φαγοπότι, ἐγλυκοκοιμώτουν ἐκείνη τὴν ὥρα, γειρμένος 'ς τὰ γόνατα ἑνὸς ἀγγέλου. Ἀκούει τὸν καυγᾶ, πετάεται θυμωμένος, ἁρπάζει ἕνα βούρδουλα «νὰ σου !» τοῦ ἑνός, «νὰ σου !» τ' ἀλλουνοῦ, τοὺς ἀλωνίζει ὅλους.
— Δὲ φταῖμ' ἐμεῖς, ἀφεντικό· φωνάζουν οἱ ἅγιοι· νά, αὐτὸς μᾶς ἔβαλε σκάνταλα.
Πιάνουν τὸ λοστρόμο. « Μωρὲ ποῦ βρέθηκες ἐδῶ μέσα !» μιὰ κλωτσιὰ κι' ὄξω ἀπὸ τὴν Παράδεισο.
— Ἄλλος διάβολος πάλι· λέει ὁ λοστρόμος συλλογισμένος· τόρα ποῦ νὰ πάω ; Νὰ ἦταν εὔκολο τουλάχιστο νὰ γυρίσω πάλι 'ς τὸν κόσμο.
Σὰν νὰ τοῦ καλοφάνηκε αὐτὴ ἡ σκέψη : « Τί καλά, σοῦ λέγει, ν' ἀρχίσω πάλι τὰ γλέντια καὶ τὰ ταξείδια μου !» Τηράει περίγυρα νὰ βρῇ τὸ δρόμο γιὰ τὸν Ἀπάνου κόσμο· τίποτα. Αὐτὸς ποὺ μὲ τὸ κερὶ καὶ τὸ κουμπάσο ἄνοιγε δρόμους 'ς τὰ πέλαγα καὶ μὲ τὸ τρισκότειδο εὕρισκε τὰ μπουγάζια καὶ τὰ πόρτα, ἐγύριζε τόρα ψηλαφόντας ἐδῶ κ' ἐκεῖ σὰν θεότυφλος. Ὁ Χάρος, ἀκοῦς, σὰν πάρῃ τὸν πεθαμένο τὸν περνάει πρῶτα ἀπὸ τῆς Ἄρνης τὸ βουνό, ἕνα βουνὸ θεόρατο καὶ δασωμένο· 'ς τὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ εἶνε τῆς Ἀρνησιᾶς ἡ βρύση ποὺ τρέχει νερὸ κρούσταλλο· τοῦ δίνει καὶ πίνει νερό· κι' ἀρνιέται γιὰ μιᾶς τοὺς δικούς του. Ἔπειτα τὸν περνάει ἀπὸ τὴν Ἀλησμονιά, ἕνα λειβάδι ποὺ εἶνε δασορυτρωμένο τὸ λησμοβότανο· ἅμα περάσῃ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὁ δόλιος ἄνθρωπος, λησμονάει τὸν κόσμο καὶ τῆς στράτες καὶ τὰ διάβατά του. Γι' αὐτὸ κι' ὁ μαυρο-

λοστρόμος τόρα ὅσο κι' ἂν πάσχιζε, τίποτα δὲν ἔκανε. Γύριζε ἀριστερά, ἐβρισκότουν ἄξαφνα 'ς τὴν πόρτα τῆς Κόλασης κ' ἤβλεπε μπροστά του ἀγριεμένο τὸ διάβολο μ' ἕνα δικριάνι σιδερένιο 'ς τὰ χέρια νὰ τὸν φοβερίζῃ μήπως πλησιάσῃ ἐκεῖ· γύριζε δεξιὰ ἤβλεπε τὴν πόρτα τῆς Παράδεισος καὶ τὸν ἅγιον Πέτρο, κρατῶντας γιὰ ῥάβδι μιὰ θεόρατη κλείδα κ' ἕτοιμον νὰ τοῦ σπάσῃ τὰ κόκκαλα, ἂν ἐπλησίαζε.

— Ἐ Διάβολε, λέει· σὰ σκοῦρα τὰ πράμματα.

Μὰ ὁ καλὸς καραβοκύρης 'ς τὴ φουρτούνα φαίνεται, λέμε 'μεῖς οἱ ναυτικοί. Ὁ λοστρόμος ἀντὶ ν' ἀπελπισθῇ ἐθύμωσε· κι' ὁ ναυτικός σὰ θυμώσῃ ἀναποδογυρίζει τῆς θάλασσες. «Ἔτσι εἶστε, λέει, νὰ σᾶς 'μπῶ ἐγὼ ῥουθοῦνι ὁλουνῶν!» Πιάνει μὲ μιᾶς καὶ μαδάει ὅση τρίχα εἶχε ἀπάνου του καὶ τὴν πλέκει πανί. Ἔπειτα πάει κρυφὰ καὶ κόβει ἀπὸ τὰ δέντρα τῆς Παράδεισος μιὰ κλάρα· τὴν πελεκάει καλὰ καὶ στένει ἀνάμεσα Παράδεισος καὶ Κόλασης δική του τέντα.

Ἀπὸ τότες ὅποιος ναυτικὸς πεθάνει, δὲ σκοτίζεται γιὰ Κόλασες καὶ γιὰ Παράδεισους. Πάει γραμμὴ 'ς τὴν τέντα του! . . .»

Ἐγέλασε τὸ τσοῦρμα μὲ τὴν καρδιά του 'ς τὰ λόγια τοῦ Ματζαβράκου, τὰ νόστιμα. Μὰ ὁ Λιανὸς ὁ Κουμιώτης ποῦ πέντε φορὲς ἐχώρισε τὴ γυναῖκα του καὶ πάλι τὴν ξαναπῆρε, ἐρώτησέ με μάτια κόκκινα σὰν τὴ φωτιά:

— Καὶ οἱ γυναῖκες μας· θἄρχουνται κ' ἐκεῖνες 'ς τὴν τέντα μας;

— Βέβαια· ἀπάντησεν ὁ Ματζαβράκος πονηρὰ γελῶντας. Χωρὶς τὴ γυναῖκα ἀρματώνεις λατινάδικο! . . .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Φ Ω Τ Ι Α

Εἶταν περίπου μεσάνυχτα. Δώδεκα χρονῶν παιδί, ὁ Στεφανάκης, κοιμούντανε σὰν ἀρνί. Ἔρχεται ἄξαφνα στὴν κλίνη του ἡ μητέρα καὶ μ' ἕνα καλὸ σκούντημα τὸν ξυπνάει. Μισοσηκώνεται ὁ μικρός, τρίβει τὰ δυό του μεγάλα μάτια, καὶ τί νὰ δῇ ἀπὸ τὶς χαραμάδες τοῦ παραθύρου! Φωτιὰ μεγάλη καὶ φοβερή! Τόνε σηκώνουνε, τὸν ντύνουν καὶ τὸν βγάζουν ἔξω.

— Κάτω στοῦ θειοῦ του, φωνάζει ἡ μάννα τῆς παρακόρης ποῦ εἶχε τὴν ἔννοια του. Καὶ νὰ πλαγιάσῃ ἐκεῖ γλίγωρα, νὰ μὴν ἀρρωστήσῃ.

Σταθήκανε μερικὲς στιγμὲς στὸ περιβόλι ποῦ χώριζε τὸ σπίτι τους ἀπὸ τὸ σπίτι ποῦ καίγουνταν, νὰ δοῦν τὴ φωτιά. Τρομερὸ πρᾶμα! Θεόρατες γλῶσσες νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴν τρύπα ποῦ εἶτανε μιὰ φορὰ στέγη, καὶ νὰ γυρεύουνε νὰ τὸν φᾶνε τὸν οὐρανό. Σ' ἕνα πλαγινὸ σπίτι, ὁ νοικοκύρης νὰ στέκεται σὲ παράθυρο, καὶ νὰ πετάῃ στὸ δρόμο τραπέζια, καρέγλες, στρώματα. Οἱ φωνὲς τῶν γειτόνων νὰ σὲ ξεκουφαίνουν, κι ὁ πατέρας τοῦ Στεφανάκη ἀπάνω στὸ δῶμα του, κατάντικρυ στὴ φωτιά, νὰ στέκεται, νὰ τρέχῃ, νὰ προστάζῃ, καὶ νὰ χύνουνε κουβάδες νερὸ στὰ χαλιὰ ποῦ κρεμιοῦνταν ἀπὸ τὸ δῶμα, νὰ διαφεντέψουν τὸ σπίτι του, ποῦ τὄγλειφαν κάπου κάπου ἀχόρταγες φλόγες, ὅταν φυσοῦσε ὁ ἄνεμος. Τἄβλεπε ὅλ' αὐτὰ κ' ἔτρεμε ὁ μικρὸς Στεφανάκης. Τὸν παίρνει τέλος ἀπὸ τὸ χέρι ἡ παρακόρη, κι ὅ τι ἔκαμε νὰ ξεκινήσῃ κατὰ τὸ σπίτι τοῦ θείου, τρέχει ἡ μάννα κατόπι τους καὶ τοὺς λέει νὰ σταθοῦνε νὰ πάρουν καὶ τὴν Ἀσπασία μαζί. Ἀσπασία εἶταν ἡ κόρη τοῦ νοικοκύρη ποῦ ἔρριχτε τὶς καρέγλες ἀπὸ τὸ παράθυρο· μικρὴ κι αὐτή, καὶ μοναχοκόρη.

Πῆραν τὸν κάτω δρόμο, καὶ κατεβήκανε στοῦ θείου τὸ σπίτι. Μπήκανε μέσα κι ἀμέσως ἔτρεξαν κατὰ τὸ παράθυρο νὰ κοιτάξουν. Ἀξέχαστο θέαμα! Τὸ παράθυρο ἔβλεπε κατὰ τὴν ἄλλη μεριά, ὄχι πρὸς τὴ φωτιά. Ἔβλεπαν τὴ θάλασσα, καὶ τὰ βουνὰ ἀντικρύ. Ὅλα στὴν ἀναλαμπὴ μέσα. Ἔλεγες καὶ γλυκοχάραζε, μόνο ποῦ εἶχε κι ἀστέρια.

Ὁ μικρὸς δὲν εἶταν καὶ πολὺ σαστισμένος. Σὰ νὰ τοῦ ἄρεζε αὐτὸ τὸ ἀσυνήθιστο πρᾶμα. Ἡ μικρὴ ὅμως, ὁ νοῦς της εἶτανε ζαλισμένος, κ' ἡ καρδιά της πονοῦσε. Πονοῦσε ἡ καρδιά της γιὰ τὴν κούκλα ποῦ τὴν ξέχασε σὲ μιὰν κώχη· τί θὰ γείνῃ μοναχή της ἡ κούκλα ἂν τύχῃ καὶ πιάσῃ φωτιὰ καὶ τὸ σπίτι τους, καὶ ποιός θὰ τήνε γλυτώσῃ! Ἔκλαιγε ἡ μικρή, καὶ παρηγοριὰ πιὰ δὲν εἶχε. Ζητήσανε νὰ τὴν κάμουνε νὰ κοιμηθῇ. Τοῦ κάκου, δὲν μποροῦσε νὰ κοιμηθῇ, καὶ δὲν μποροῦσε μήτε ὁ μικρὸς νὰ τὸν ξαναβρῇ πιὰ τὸν ὕπνο. Τήνε λυπούνταν τὴ μικρούλα.

Κοιμήθηκαν ὅλοι οἱ ἄλλοι. Σηκώνεται ὁ μικρὸς καὶ τῆς λέει τῆς γειτόνισσας του. «Πάγω ἐγὼ καὶ σοῦ τηνε φέρνω τὴν κούκλα». Καὶ βγαίνει ὄξω σιγὰ σιγά. Ἡ φωτιὰ εἶταν τόρα πιὸ δαμασμένη. Ἔφεγγε ὅμως ἀκόμα, καὶ σὲ λίγη ὥρα ὁ Στεφανάκης εἶταν στῆς Ἀσπασίας τὸ σπίτι κοντά. Χώνεται ἥσυχα ἥσυχα ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ πλῆθος, καὶ πηγαίνει κοντὰ στὸν πατέρα της, ποῦ στέκουνταν τώρα ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα του, κοντὰ στὰ πράματα τοῦ σπιτιοῦ του.

— Τῆς Ἀσπασίας τὴν κούκλα, φωνάζει.

Γυρίζει ὁ πατέρας τῆς Ἀσπασίας καὶ τόνε βλέπει τὸ μικρὸ τρομασμένος.

— Τί γυρεύεις ἐσὺ ἐδῶ! τοῦ κάνει.

Τοῦ ξηγάει ὁ μικρὸς τὴν ὑπόθεση.

— Νὰ, πάρε την καὶ φεύγα γλίγωρα, θεοκατάρατε, πρὶν νὰ σὲ μυριστοῦν οἱ γονιοί σου, τοῦ λέει, καὶ βγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του μιὰ σπιτικιὰ κουκλίτσα, ματόρρυδα καὶ στόμα καὶ μύτη βαμμένα μὲ τὴ μελάνη, ἀπάνω σ' ἕνα τεχνητὸ κόμπο ἀπὸ πανί, ποῦ εἶχε σχῆμα προσώπου.

Παίρνει ὁ μικρὸς τὴν κούκλα καὶ φεύγει.

Ἔφεξε τὸ πρόσωπο τῆς μικρῆς ἀπὸ τὴ χαρά. Ἀγκάλιασε τὴν κούκλα της, καὶ κοιμήθηκε.

Τώρα, πῶς νὰ τὸ ἐξηγήσω δὲν ξέρω, μὰ — ἡ ἱστορία τῆς κούκλας εἶταν; ἄλλος λόγος εἶταν; — ὁ Στεφανάκης κ' ἡ Ἀσπασία εἶναι ἀντρόγυνο σήμερα.

Α. Ε.

ΤΑ ΟΝΕΙΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ

Τ ο Α ι μ α

Σκεπαστὸς μὲ τῆς νύχτας
Τὸ σκοτάδι ὁ λῃστής,
Ἀθώρητος κι ἀμίλητος
Τῆς ἔρμης ἐκκλησούλας
Τὴν πόρτα σπάει.

Ἴσια στὴν Ἅγια Τράπεζα
Χεραπλώνοντας τρέχει,
Τὸ χρυσὸ δισκοπότηρο
Ζητάει, τὸ Τετραβάγγελο
Τὸ ἀσημωμένο.

Μὲ δίψα τὰ ὀνειρεύεται,
— Ὄνειρο κολασμένου· —
Ψάχνει, δὲ βρίσκει τίποτε·
Γλιστράει τὸ χέρι του ἄδειο,
Φίδι σὲ κρῖνο,

Στὴν Ἅγια ἀπάνου Τράπεζα...
Γοργὰ τ' ἀνασηκώνει,
Τὸ ἀγέρι ποῦ κοιμᾶται
Σὲ κλίνη μοσχολίβανου
Χτυπᾷ ἡ γροθιά του.

Τὸ στόμα του μ' ἕν' ἄθεο
Μούγκρισμ' ἀνοιγοκλειέται·
Σβυστό εἶνε τὸ καντύλι . .
Κερὶ δικό του ἀνάφτει
Νὰ ἰδῇ τριγύρω.

Κ' εἶνε τὸ φῶς ἐκεῖνο
Σκληρότερο ἀπ' τὸ χέρι,
Πικρότερο ἀπ' τὸ στόμα
Τοῦ λῃστῆ· μαῦρο φῶς·
Εἶνε σὰ μάτι!

Ἡ Ἁμαρτία τὴν ὥρα
Ποῦ θαρρεῖ φρενιασμένη
Πῶς χόρτασε ἀπ' τὰ πλάσματα,
Κι ἄλλο δὲ μένει πιὰ
Παρὰ νὰ ὑψώσῃ

Τὰ μάτια καὶ στὸν Πλάστη,
Καὶ νὰ πιαστῇ μὲ τὸ Ἄπειρο,
— Γιὰ νὰ μὴν ἀπομείνῃ
Ἄνεργη μιὰ στιγμή, —
Τέτοιο ἔχει μάτι!

Τὴν ἀχνόλευκη γύμνια του
Τὸ Ἱερὸ φανερώνει
Πλουτισμένη ἀλογάριαστα
Μονάχ' ἀπ' τὸ Θεό,
Μόνο ἀπὸ κεῖνο

Ποῦ κρέμεται ἀπὸ πάνου
Ἀπὸ τὴν Ἅγια Τράπεζα,
Στὸ σταυρό του γυρμένος,
Καὶ βρίσκετ' ἐκεῖ, Ἕνας
Κι ὁ κόσμος ὅλος.

Ἔτσι καὶ μέσ' στὰ βάθη
Τῆς καρδιᾶς τοῦ ἀσκητῆ
Δὲ βρίσκεις θησαυρὸν
Ἄλλο, παρὰ μονάκριβη
Τὴ θεία εἰκόνα!

Λυσσομανᾷ ὁ λῃστής·
Τὰ μάτια του στυλώνει,
Καὶ τὸν Ἐσταυρωμένο
Μ' ἐκεῖνα, σὰν καρφιά,
Ξανασταυρώνει.

Τοῦ Σατανᾶ ἡ μανία
Πληθαίνει· κάτι ἐκεῖ,
Ἥμερο, ταπεινό,
Καὶ μαζὶ παντοδύναμο,
Τὸν ἀψηφάει.

Τοῦ Σατανᾶ ἡ μανία
Ξεχειλίζει· ἀπ' τὴ ζώνη
Πετάει τὸ κοφτερὸ
Μαχαῖρι, καὶ τὸν Κύριο
Ξαναλογχίζει.

Σβύνει τὸ φῶς, καὶ φεύγει
Καὶ δὲν κοιτάζει πίσω·
Στὸ πλευρὸ τοῦ Θεοῦ
Τὸ σίδερο μπηγμένο
Βαθειὰ ἀπομένει.

Καὶ μήτε κι ὁ λῃστὴς
Μήτε κανεὶς δὲν εἶδε
Στῆς νύχτας τὸ τρισκότιδο
Πῶς ἔτρεξε ἀπ' τὸ κόνισμα
Βρύση τὸ αἷμα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Μαργαρίτα Στέφα [1]

Ὅταν ὁ Τόνης ἠγέρθη νὰ φύγῃ καὶ ἐπλησίασε τὸν τοῖχον, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διασκελίσῃ, ἡ νεᾶνις ἐνεθυμήθη νὰ τὸν ἐρωτήσῃ :

« Καϊμένε, πῶς ἐμπόρεσες νὰ ναιβῆς ἐδῶ ἐπάνω ;

— Ἀμὴ ἐσὺ πῶς μπορεῖς ;

— Ἐγὼ τὸ ξέρω καλά· ἀνεβοκατέβηκα χίλιες φορές.

— Μπᾶ, ἃ δὲν εἶνε τίποτα. Εὐκολία καὶ ἀσφάλεια . . . Ἀπὸ δῶ θὰ σε πάρω νὰ φύγουμε καμμιὰ βραδιὰ ἅμα ἰδοῦμε καὶ ἀποιδοῦμε . . .

— Φτάνει νὰ θέλουμε,καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸ ἴδιο εἶνε !»

Ἥρπασε τὴν περίστασιν καὶ μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἀστειότητος, μὲ τὸν γέλωτα τὸν φαιδρόν, ἔρριψε μίαν ἀκτῖνα τοῦ ἐνδομύχου του πόθου. Διάβολε ! δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ κάμῃ ἄλλως εἰς κόρην, ὅσον ἐρωμένη του καὶ ἂν εἶνε, πρότασιν ἀπαγωγῆς, ἡ ὁποία γενικῶς θεωρεῖται ὡς ἀτιμωτική. Ἀλλ' ἡ Μαργαρίτα, προκειμένου περὶ τοῦ Τόνη, παρέβλεπεν ὅλα τἄλλα. Ὁ πόθος του ἦτο πόθος καὶ αὐτῆς ἐνδόμυχος καὶ εἰς τὴν ἀστειότητα ἀνταπήντησεν ἀμέσως σοβαρά, ἐνδοτική, ὑποκύπτουσα. Ὅ,τι ἤθελεν. Ἦτο ὁ κύριός της, ὁ ἐξουσιαστής της. Ὁ ἔρως τὴν εἶχε κατανικήσει . . . Ὁ Τόνης ἐκλονίσθη ὑπὸ παλμοῦ χαρᾶς. Ἔκυψε καὶ ἐναγκαλισθεὶς θερμῶς τὴν νεάνιδα τῇ εἶπε, μεταξὺ τῶν φιλημάτων τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, ἄνευ ἴχνους ἀστειότητος πλέον:

«Ναί, θὰ σε πάρω νὰ φύγουμε . . . ἀγάπη μου, κυρά μου . . . νὰ φύγουμε. Δὲν εἶνε ἄλλος τρόπος νὰ εὐτυχήσουμε. Νὰ σε πάρω καὶ νὰ φύγουμε».

Ἀπεχωρίσθησαν. Κατῆλθεν ἐκεῖνος, τῇ ἔστειλε μακρόθεν τὸ τελευταῖον φίλημα καὶ ἠφανίσθη.

«Θέλει, θέλει, τῆς τὠπα» ἔλεγε μετ' ὀλίγον πλήρης χαρᾶς ἐκχειλιζούσης εἰς τὸν Λούκαν, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπερίμενεν. «Ὅποτε τῆς πῶ θὰ φύγουμε.

— Καὶ πότε, τέλος πάντων ;

— Ἅμα ἰδοῦμε καὶ ἀποιδοῦμε».

Ἐβάδιζον ἀνταλλάσσοντες λέξεις ταχείας. Ἦτο ἀργά· εἰς τὸν δρόμον σκότος καὶ ἐρημία. Μόνον τὸν Ἀστυνόμον ἀπήντησαν, ἀκολουθούμενον ὑπὸ τινων κλητήρων καὶ ἕνα τρελλὸν ἐπαίτην ῥακένδυτον, σύροντα τὸν ἐξηρθρωμένον πόδα κοπιωδῶς ὑπὸ τὰς στοὰς τῆς Πλατείας Ῥούγας. Τοὺς σωροὺς τῶν σκουπιδιῶν, τοὺς ὁποίους θἀπεκόμιζε τὸ πρωὶ τὸ κάρρον τῆς καθαριότητος, ἐσκάλιζαν ἐκεῖ κύνες τινὲς ἄγραυλοι, εἰσερχόμενοι νύκτωρ ἀπὸ τὰς πλησίον κώμας καὶ τὰ προάστεια μὲ τοιοῦτον σκοπόν. Ἀπὸ τὸ στόμιον τῶν δρόμων, τῶν ὁδηγούντων πρὸς τὴν θάλασσαν, εἰσέβαλλε ῥεῦμα ἀέρος ὑποψύχρου καὶ ἐνίοτε ἐνδυναμουμένου. Οὔτε κἂν τὸ ἠσθάνετο ὁ Τόνης. Ἀνέστειλε τὴν κεφαλὴν καὶ παρετήρει ὑψηλὰ τὴν στενὴν βαθυκύανον λωρίδα, τὴν περικλειομένην ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑπὸ τῶν γείσων τῶν στεγῶν, ἀφ' ἧς τὸν ἠτένιζαν μυριάδες ἀργυρῶν ὀμμάτων μειδιώντων . . . Ἀ, πόσον ἠσθάνετο τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἐλπίδα . . . Καὶ δὲν τον ἤξευρε κανεὶς καὶ δέν τον εἶδε κανείς. Ἐκαληνύκτισε τὸν καλὸν Λούκαν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του ἀπὸ μίαν ὀπισθίαν θύραν μικράν, τῆς ὁποίας αὐτὸς ἐκράτει τὴν κλεῖδα καὶ ἀνήρχετο εἰς τὸ δωμάτιόν του κατευθεῖαν, χωρὶς νὰ τον ἐνοχλήσῃ κανείς. Προφύλαξις καὶ μυστικότης. Ἐν σκότος εὐχάριστον, εὐτυχὲς τὸν περιέβαλλε καὶ τον ἐθώπευε. Πῶς τὸ ἀγαποῦν αὐτὸ οἱ ζηλότυποι ἐρασταί, ὅταν κρύπτῃ τὴν εὐτυχίαν των ἀπὸ τὸν κόσμον . . .

*

Πρὶν ἀποκοιμηθῇ ὁ Τόνης, ἠγάπα νὰναγινώσκῃ κανὲν βιβλίον, ποίημα, ἢ μυθιστόρημα. Ἀπόψε εἶχε τὸν ***Βασιλικόν***, τὸ παλαιὸν δρᾶμα τοῦ Ἀντωνίου Μάτεσι, τὸ περιγράφον ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου του, ἐπὶ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Αἱ φιλολογικαὶ δυνάμεις τοῦ Τόνη δὲν ἦσαν τόσῳ μεγάλαι, ὥστε νὰ ἐννοήσῃ ὅ,τι εἶχεν εἰς χεῖράς του ἓν ἄγνωστον ἀριστούργημα· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ ἀνάγνωσις τοῦ δράματος ἐκείνου τῷ ἔκαμνε μεγάλην, πολὺ μεγάλην ἐντύπωσιν. Εὕρισκε σημαντικὰς ὁμοιότητας μεταξὺ τοῦ Δραγανίγου καὶ αὐτοῦ, τοῦ Δαρείου Ῥουκάλε καὶ τοῦ πατρός του. Ἡ ἐποχὴ ἤλλαξεν· ἀλλ' αἱ ἰδέαι ἦσαν αἱ ἴδιαι, ἡ πάλη ἡ ἰδία, τὰ μέσα τὰ ἴδια. Τὸν ζόρον τὸν ἐπιχυθέντα εἰς τὴν ψυχήν του ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρώτων σελίδων τοῦ βιβλίου, διέλυσεν ἡ αἴγλη τῆς νέας ζωῆς ἡ ἀναδιδομένη ἐκ τῶν τελευταίων. Ἡ νίκη τοῦ Δραγανίγου τὸν ἐνέπλησε χαρᾶς καὶ ἐλπίδος. Ὅταν δὲ ἀπεκοιμήθη σιγὰ μὲ τὸν τόμον ἀνοικτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους του καὶ τὴν λάμπαν ἀναμμένην πλησίον του — εἶδεν ὄνειρα ὡραῖα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα μόνον οἱ καλοὶ ποιηταὶ ἔχουν τὸ προνόμιον νὰ μας ἐμπνέουν.

Η'.

Ἦλθεν ἡ ἄνοιξις. Ἀπὸ οὐρανοῦ ἀνεφέλου ὁ ἥλιος ἐξηκόντιζεν ἀκτῖνας καθέτους. Εἰς τὸ θερμὸν τοῦτο φίλημα ἐξεβλάσταιναν τἄνθη ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς γῆς καὶ οἱ πόθοι ἀπὸ τὰ στήθη τἀνθρώπινα. Τὸ φῶς ἐπλημμύρει τὴν κτίσιν καὶ τῆς ζωῆς ἡ χαρὰ ἐφώτιζε τὰ πρόσωπα. Ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ἔλαμπον τὴν δείλην ζῶναι γλυκέων χρωμάτων, ἀπὸ ἐκεῖνα μὲ τὰ ὁποῖα χρωματίζονται τἀερώδη πλάσματα τῆς φαντασίας. Ἤλλαξεν ἡ ὄψις τῆς μικρᾶς πόλεως, ὅπως καὶ τῆς ἀπεράντου ἐξοχῆς. Ἡ παραλία μὲ τὸ στενόμακρον τοξοειδὲς λιθόστρωτον, περιζωννύον τὴν ἔκτασιν τῆς θαλάσσης, ἀναπαυομένης ἐκ τοῦ μακροῦ χειμερινοῦ σάλου, ἐπανεύρισκε τοὺς καλούς της περιπατητάς, οἱ ὁποῖοι τὴν διέσχιζον ἀπὸ τῆς ἄκρας τοῦ Λιμένος μέχρι τοῦ Ἄμμου, ἢ ἐκάθηντο εἰς τὰ τραπεζάκια τῶν καφενείων, τὰ παρατεταγμένα εἰς δύο στοίχους μακρούς. Ἡ παράταξις αὕτη τῶν ὑπαιθρίων καθισμάτων, ὁμοῦ μὲ τὰς παντοειδεῖς σκιάδας τὰς ἀπλουμένας πρὸ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων τῶν καταστημάτων τὴν ἡμέραν ἐφ' ὅσον ὁ ἥλιος καίει, εἶνε ἡ χαρακτηριστικωτέρα τῆς πόλεως μεταβολή. Ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ ἀρχίζει νὰ παίζῃ εἰς τὴν πλατεῖαν τὸ ἑσπέρας συγκαλοῦσα περὶ τὰ χονδροειδῆ ξύλινα ἀναλόγια πολὺν κόσμον μὲ καινουργεῖς ἀχυρίνους πίλους καὶ ἀνοικτοχρόους ἐνδυμασίας. Τὰ πέριξ καφενεῖα δίδουν παγωτὰ πρωτογενοῦς ἐπαρχιακῆς τέχνης, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὰς εὐφυολογίας τῶν ἀθηναίων ρέπορτερ. Μακρὰν τῶν κέντρων καὶ τοῦ θορύβου, ἔξω λαϊκοῦ καφενείου, στένει καμμία κιθάρα, συνοδεύουσα ᾄσματα ἐρωτικά· πολλάκις δὲ καὶ συναυλία ὁλόκληρος διαχύνει τὴν περιπαθῆ της ἁρμονίαν ἀπὸ λέμβου φωτοστολίστου, αὐλακούσης ἠρέμα τὸ φωσφορίζον πέλαγος. Κῶμοι τοιοῦτοι καὶ ἐν ξηρᾷ σὲ ἀφυπνίζουν τὴν νύκτα· ἐγείρεσαι καὶ ἀνοίγεις πρόθυμος τὸ παράθυρον. Εἶνε ἀργά· ἡ πόλις κοιμᾶται σκοτεινή. Ἐπὶ τοῦ μελανοῦ οὐρανοῦ γλυκολάμπουν οἱ ἀστερισμοὶ μυστηριώδεις καὶ ἡ ἐλαφρὰ αὔρα σοὶ φέρει τὴν εὐωδίαν τῶν μπουγαρινιῶν καὶ τῶν ὑάσμων, ὁμοῦ μὲ τὸ δροσερὸν ἰώδιον τῆς θαλάσσης . . .

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο δύο ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν γεγονότα. Τὸν γάμον τῆς δεσποινίδος Κεβῆς Τοκαδέλου μεθ' ἑνὸς νέου τηλεγραφητοῦ ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Τηλεγραφείῳ, τοῦ ὁποίου τὸ μόνον προσὸν ἦτο ἡ κομψότης καὶ ἡ σωματικὴ εὐμορφία—guarda e passa—καὶ ἡ ἀπόπειρα τοῦ Ριχάρδου Τοκαδέλου πρὸς λύσιν τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων. Κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις διαμονήν του ὁ φιλόστοργος αὐτὸς πατὴρ ἔρριψε τὰ δίκτυά του ἐπὶ μιᾶς πολυφέρνου νύμφης, κόρης εὐγενοῦς οἴκου, καταγομένου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ὁποίαν κόρην, ἂν καὶ ἄσχημον καὶ ἀρκετὰ προχωρημένην, δὲν ἐθεώρησεν ἀναξίαν ὁλωσδιόλου νὰ γίνῃ κοντέσσα Τοκαδέλου. Τὴν γνώμην του αὐτὴν ἀνεκοίνωσε δι' ἐπιστολῆς του μακρᾶς καὶ συγκινητικῆς πρὸς τὸν Τόνην. Ἀλλ' ἔσυρεν ἐκ τῆς ἀπελπισίας του τὰς φαβορίτας, ὅταν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔλαβε μίαν σύντομον καὶ ἀπότομον ἄρνησιν.

Ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα, οὐδενὸς ἐν τῷ μεταξὺ εἶχον ἀλλοιωθῇ οὐσιωδῶς. Εἰς τὴν μικρὰν πόλιν, τῆς ὁποίας ἤρεμος εἶνε ὁ βίος καὶ αἱ ἐντυπώσεις βραδεῖαι, δὲν θὰ ἤρκει πρὸς τοῦτο οὐδὲ μεγαλήτερον χρονικὸν διάστημα. Ὁ Γιακουμάκης Στέρας εἶχε χωνεύσει τόσον καλὰ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀδυνάτου τοῦ μεταξὺ Τόνη καὶ Μαργαρίτας γάμου, ὥστε εἶχε σχεδὸν λησμονήσει τὰ διατρέξαντα· ἐνόμιζεν ὅτι ὅλα παρῆλθον, ἔπαυσε τὴν γρίνιαν καὶ οὐδὲ ὑποπτεύων ὅτι ὁ ἔρως τῶν νέων ἐξηκολούθει μυστικὸς καὶ ὅτι ὀλίγον πορρωτέρω τοῦ κοιτῶνός του τὴν νύκτα ἐξυφαίνοντο σχέδια κατὰ τῆς ἐπιμονῆς του, ἤρχισε νὰ σκέπτεται ποῖος ἄλλος νέος τῆς γειτονειᾶς ἦτο ἱκανὸς νὰ δεχθῇ τὴν τιμήν, τὴν ὁποίαν ἠρνήθησαν εἰς τὸν Τοκαδέλον καὶ εἰς τὸν Κατσουρέλαν. Ἡ ἐκλογή του πρὸς τὸ παρὸν ἐκυμαίνετο μεταξὺ δύο· ἑνὸς ὀνομαζομένου Ἀλιβίζου, νέου ἰσχνοῦ, ξανθοῦ, κηροχρόου, μή μου ἄπτου, ὁ ὁποῖος ἦτο ῥάπτης ἀλλὰ καὶ πρῶτον βιολίον εἰς τὸ Θέατρον, — ἐπάγγελμα πρὸς τὸ ὁποῖον ἠξεύρομεν διατί συνεπάθει ὁ Γιακουμάκης, — καὶ ἑνὸς ἄλλου μελαχρινοῦ καὶ κοντοῦ ἀγριανθρώπου, Πετράκη τοὔνομα, ἐπὶ τοῦ γενειῶντος προσώπου τοῦ ὁποίου ἀπετυποῦντο τὰ ἴχνη τοῦ βίου τῶν στερήσεων καὶ τῶν ἀθλιοτήτων, τὸν ὁποῖον ἔζησεν ὡς πτωχὸς φοιτητὴς ἐν Ἀθήναις, διὰ νὰ γίνῃ ἰατρὸς ἀπὸ τὸν ὁποῖον καλλίτερος ἀσυγκρίτως ἦτο ὁ Γιακουμάκης. Ἀλλ' ἡ ταλάντευσις αὕτη δὲν ἦτο φεῦ ! προωρισμένον νὰ καταλήξῃ ποτὲ εἰς ὁριστικὴν ἠρεμίαν.

Ὁ Τοκαδέλος ἀφετέρου ἐπιστρέψας μετὰ τὴν λῆξιν τῆς βουλευτικῆς Συνόδου, ἐξηκολούθει νὰ φαίνεται ἐπίσης δυςαρεστημένος καὶ ἄκαμπτος μὲ τὸν υἱόν του καὶ νὰ ἐκφράζῃ πρὸς τοὺς φίλους του φόβους μήπως ἀληθέψῃ ὁ λόγος του καὶ μήπως τοὺς κάμῃ καμμία συφορὰ μ' ἐκείνη τὴ Μαργαρίτα ὁ Τόνης. Ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ μετριοπαθοῦς κύκλου ἐξηκολούθουν στρεφόμεναι αἱ ἐνδοτικώτεραι φύσεις, ἡ κυρία Κοντέσσα Τοκαδέλου, ἡ ὁποία, μήτηρ ἐπὶ τέλους αὐτή, τὸν υἱόν της ἤθελε νὰ ἔχῃ πλησίον της ὅπως ὅπως· καὶ ἡ σιόρα Γιακουμάκαινα ἡ ὁποία μὴ εὑρίσκουσα ἐν ἑαυτῇ τὴν δύναμιν νἀντιταχθῇ ὅπως εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν κατὰ τοῦ συζύγου της, περιωρίσθη νὰ συστήνῃ ὑπομονὴν καὶ λήθην εἰς τὴν ἐγγονήν της, ἀρχίσασα πάλιν μὲ τὴν ἰδίαν ὄρεξιν καὶ γαλήνην νὰ διηγῆται εἰς τὰ παιδία τὰ παραμύθια της :

Κόκκινη κλωνὰ δεμένη
Στὴν ἀνέμη διπλωμένη . . .

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ κόσμος εἶχε σιωπήσει. Μετὰ τὴν πρώτην ἀπότομον ἔκλαμψιν ἡ φλόξ, ἐλλείψει νέας τροφῆς, κατῆλθε σιγοκαίουσα. Μόνη ἡ γλῶσσα τοῦ Πώπου Ἀράχτη δὲν ἴσχυε νὰ την ἀναρριπίσῃ. Κάπου κάπου ἠρώτων ἂν τα ἔρτειασε ὁ Τοκαδέλος μὲ τὸ γυιό του. Ἡ ἀπάντησις ἦτο ὅτι πλησιάζουν, διότι—καθὼς φαίνεται, ἀφεντάδες,—ὁ Τόνης ἐλησμόνησε τὴν Μαργαρίταν, ἐνεθυμοῦντο ὀλίγον τὰ παλαιὰ καὶ ἐσιώπων. Ἔπειτα εἶχαν καὶ ἄλλα νὰ σκεφθοῦν οἱ ἄνθρωποι. Μία κυρία ἐμπόρου τῆς μεσαίας τάξεως, νεόπλουτος, ἐκατάφερε τὸν ἄνδρα της καὶ της ἀγόρασε ἕνα ἀμαξάκι, τὸ ὁποῖον διηύθυνε μόνη της. Αὐτὸ ἦτο τόρα τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας.

Τῶν ἐραστῶν μας ἐν τούτοις τὰς καρδίας ἀνέφλεγεν ἔτι περισσότερον ὁ θερμὸς τῆς ἀνοίξεως ἥλιος. Ὁ χειμερινὸς ἐκεῖνος λήθαργος τοῦ αἰσθήματος, ὁ αὐτάρκης καὶ ὀνειροπόλος, ἀντικαθίστατο βαθμηδὸν ὑπὸ ὁρμῆς δράσεως καὶ κινήσεως. Οἱ πόθοι των ἦσαν θερμοὶ καὶ οἱ ἐναγκαλισμοί των παράφοροι. Εἰς τὰς συνεντεύξεις τὰς ὁποίας εἶχον τόρα συχνὰς ἐπανελάμβανον καὶ οἱ δύο ὡς ἐπῳδὸν μακρὰς ἱστορίας ἔρωτος :

«Νὰ φύγουμε ! νὰ φύγουμε !»

Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης καθ' ἣν διὰ πρώτην φορὰν ἐρρίφθη ἡ φράσις, μυριάκις ἀντήχησεν ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ μικροῦ δώματος. Ἔστρεφον καὶ ἐπανέστρεφον τὴν ἰδέαν αὐτήν. Τὸ εἶπον σοβαροί, μὲ συνεσπασμένας ὀρρῦς, μὲ ἤρεμον καὶ βαρεῖαν φωνήν, ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην μεθ' ἧς οἱ κακοποιοὶ καταστρώνουν τὰ ζοφερά των σχέδια. Τὸ εἶπον εὔθυμοι καὶ γελῶντες, μὲ φωνὴν διακεκομμένην καὶ ποικιλότονον, ὡς βατταρίζουν τὰ παιδία τὰς τρυφερὰς λέξεις τὰς ὁποίας τοῖς ἐνστομίζουν αἱ παιδαγωγοί. Τὸ εἶπον περιπαθεῖς καὶ στενάζοντες, μὲ φωνὴν πνιγομένην εἰς ποπυσμοὺς καὶ φιλήματα, ὡς ἄνθρωποι δι' αὐτοῦ μόνου βλέποντες τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν :

[1] Ἴδε σελ. 276

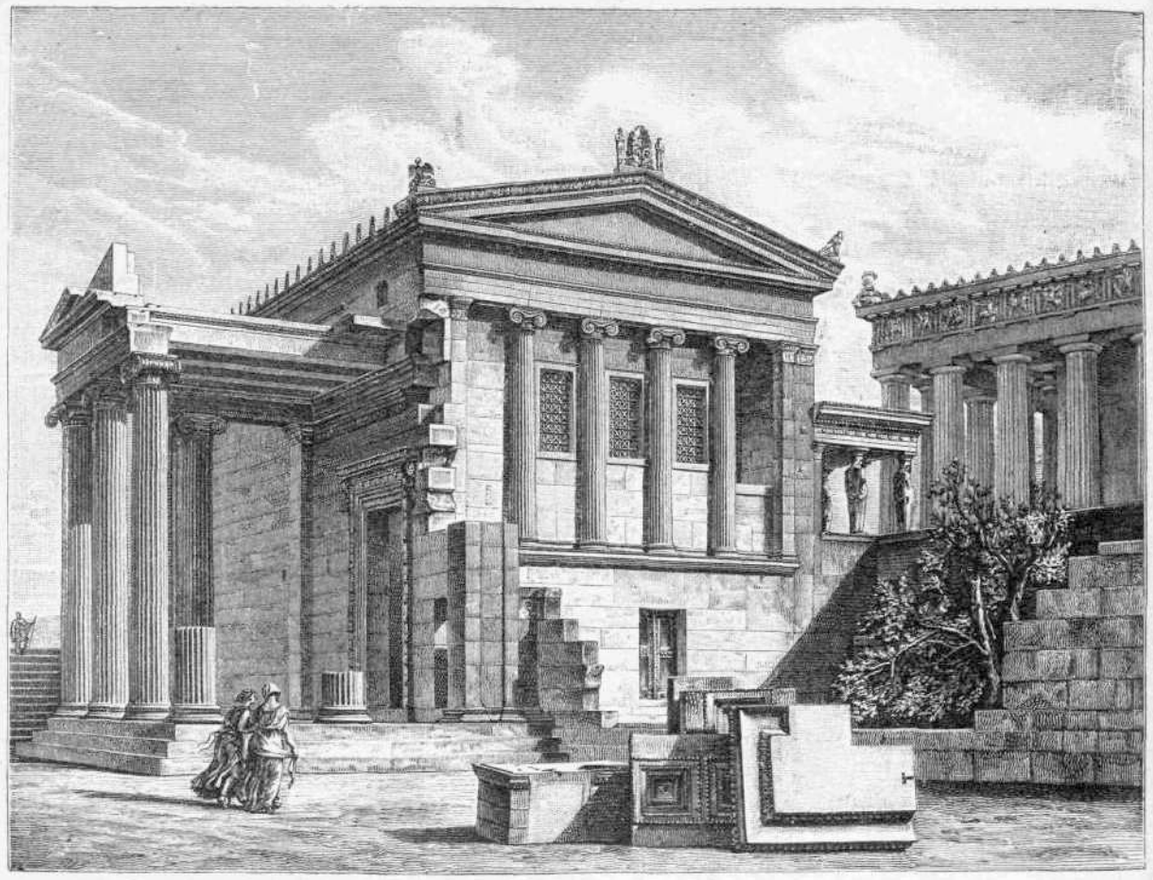

Τὸ Ἐρέχθειον ἐπισκευασμένον

«Νὰ φύγουμε! νὰ φύγουμε!..»

Καλὰ λοιπόν, νὰ φύγουν!.. Δὲν ὑπῆργεν ἄλλη ἐλπὶς σωτηρίας. Ὁ μοναδικὸς ὅρος τὸν ὁποῖον εἶχε τάξει ὁ Τόνης ἐπληρώθη. Εἶδαν καὶ ἀπόειδαν οἱ ἄνθρωποι! Κατέστρωσαν τὸ σχέδιον ὅλον. Ὅσον εὔκολος καὶ ἂν φαίνεται μία τοιαύτη ὑπόθεσις, πάντοτε ἐν τούτοις παρουσιάζει εἰς τὰς λεπτομερείας δυσχερείας τινὰς συνθέτους καὶ δυσυπερβλήτους. Μία ἐσθὴς παλαιὰ κρεμαμένη ἀπὸ καρφίου ὄπισθεν θύρας τινὸς εἰμπορεῖ νὰ διεκπεραιώσῃ τὰ πάντα, ὅπως ὀξείδιον ἐπὶ παλαιοῦ τινος σύρτου νὰ καταστρέψῃ τὰ πάντα... Ἐπὶ τέλους ἡ σύνεσις, ἡ πονηρία καὶ ἡ ἐπιμονὴ των ἐνίκησαν καὶ εὑρέθησαν ἕτοιμοι μίαν τῶν ἐαρινῶν ἐκείνων ἑσπερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας τῆς σελήνης τὸ τελευταῖον τέταρτον εὑρίσκει τοὺς ἀνθρώπους τῶν συνοικιῶν εἰς τὰς κλίνας των, ἀποκάμοντας πλέον νὰ το περιμένουν.

Τὴν ὥραν αὐτὴν ἀκριβῶς ἤνοιξεν ἡ Μαργαρίτα τὴν θύραν τῆς οἰκίας της, τὴν ἔσυρεν ὄπισθέν της ἐλαφρά — ὅσον ἠμπόρεσεν ἐλαφρά, — καὶ εὑρέθη εἰς τὴν ὁδὸν ὅπου ὁ Τόνης τὴν περιέμενεν. Δὲν ἐκράτει τίποτε εἰς τὰς χεῖράς της. Ἁπλούστατα ἐνδεδυμένη· ἐφόρει μαύρην ἐσθῆτα μακράν, χωρὶς κοσμήματα καὶ ἀπὸ τὸ κεφαλὶ ἕνα μανδυλὸ μαῦρο, κουκουλωμένη μήπως τυχὸν ἤθελε κανεὶς τὴν ἀναγνωρίσῃ. Ματαία ὅμως προφύλαξις. Ἡ ὁδὸς ἦτο ἔρημος. Ἄνθρωποί τινες μόνον νυκτόβιοι ἠκούοντο ᾄδοντες ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν μιᾶς ταβέρνας, τῆς μόνης ἀνοικτῆς ἀκόμη ἐκεῖ. Ἡ ἡμισέληνος ἐπηργύρου τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν, στέλλουσα μέχρι τοῦ βάθους τῆς ὁδοῦ ἀμυδρὸν, προστατευτικὸν σκιόφως. Ὀλίγον ἀπωτέρω, ἐπὶ τῆς λεωφόρου τῆς Ἄμμου, μία ἄμαξα κλειστή, μὲ δύο ἵππους, ἐπερίμενε τοὺς φυγάδας. Ὁ ἀμαξηλάτης εὑρίσκετο εἰς τὴν θέσιν του. Ἅμα ἐκεῖνος εἰσῆλθεν καὶ ἡ θυρὶς ἐκλείσθη μὲ ὑπόκωφον κρότον, σιγά, οἱ ἵπποι ἐξεκίνησαν. Ἡ ἄμαξα δὲν ἔκαμνε πολὺν θόρυβον συρομένη ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου. Ἦτο ἐλαφρά, εὐκίνητος, καὶ ἐλήφθη ἐκτὸς τούτου φροντὶς νὰ περιζωσθῶσιν οἱ τροχοί της διὰ ταινίας λεπτῆς γουταπέρκας. Διευθύνθησαν πρὸς τὴν παραλίαν ὁλοταχῶς. Ἐπὶ τῆς ἀκινήτου θαλάσσης ἡ σελήνη διέγραφεν αὖλακα φωτεινὸν ἀναπαλλόμενον καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὑπερύθρου αὐτοῦ φωτὸς διεγράφοντο οἱ μελανοὶ ἱστοὶ τῶν πλοίων, τῶν ἠγκυροβολημένων καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ λιμένος. Τὸ θέαμα ἐποικίλλεν ὡς ἐν καλειδοσκοπίῳ, καθόσον ἡ ἄμαξα ἔτρεχεν. Διῆλθεν ἐν βραχεῖ τὴν Πλατεῖαν καὶ διὰ πλαγίων παρόδων εἰσῆλθεν εἰς τὴν λεωφόρον τῶν Ὑψωμάτων. Ἀνθρώπους ὀλίγους ἀπήντησαν καθ' ὁδόν, καὶ ἁμάξας δύο-τρεῖς. Προύχώρησαν, ὥστε νὰφήσουν ὄπισθέν των καὶ τὴν τελευταίαν τῆς πόλεως οἰκίαν. Ἔβαινον ἤδη πρὸς τὴν ἐξοχήν. Τοὺς προσέβαλλε μακρόθεν ἡ μυροβόλος της ἀτμόσφαιρα, ἄνωθέν των ἀνεπετάσθη ἐλεύθερος ὁ οὐρανός της, ἀνεφάνησαν μετ' ὀλίγον τὰ πρῶτά της δένδρα, παρελάσαντα ὡς ἐν χορῷ καὶ

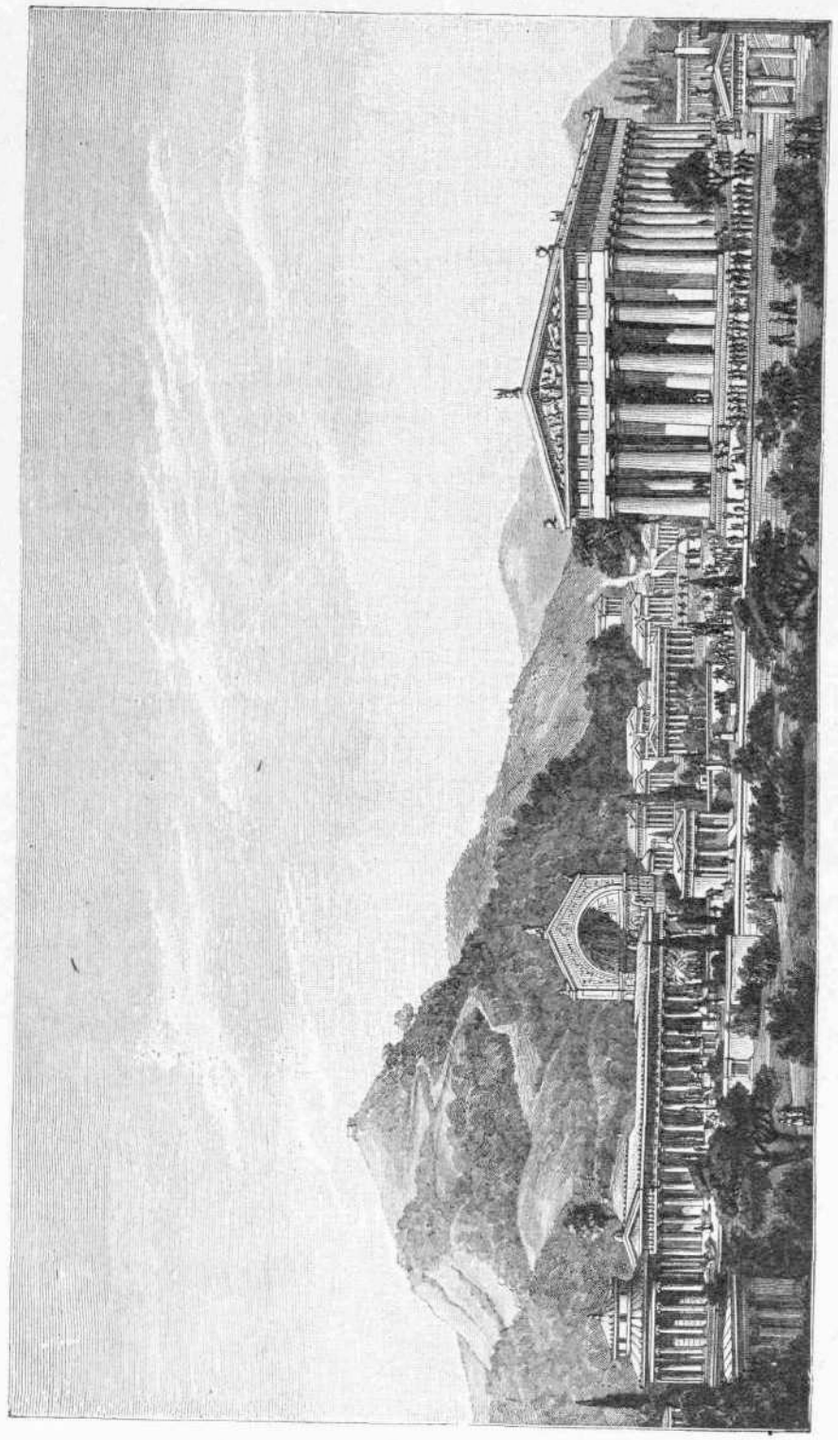

Ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ναὸς τοῦ Διός

τους ἐχαιρέτισαν ἀπὸ τῶν φύλλων οἱ τριγμοὶ τῶν γρίλλων της . . .

Ἡ Μαργαρίτα ἠκροᾶτο ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς ἀμάξης, κεκλιμένη πρὸς τὸ στῆθος τοῦ νέου. Ἦτο ἀνήσυχος καὶ ἔμφοβος. Τὸ κίνημά της τῆς ἐπροξένει ἀνησυχίαν, τρόμον, ἀγωνίαν διὰ τὸ ἄγνωστον. Ἀλλ' εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ Τόνη, ἂν ἔχῃ τίποτε, ἀπήντα ὄχι! ὄχι! Διότι πάντοτε ᾐσθάνετο ἐν ἑαυτῇ τὸ θάρρος τῆς γυναικὸς τῆς ἐρώσης, ἥτις ἀψηφᾷ τὰ πάντα καὶ ἐγκαταλείπει τοὺς πάντας, διὰ νὰ προσκολληθῇ τῷ ἐκλεκτῷ αὐτῆς ἀνδρί.

Αἴφνης ἠκούσθη τριγμός, ἐνταθεὶς μέχρι κρότου. Ὁ κλονισμὸς ἦτο βίαιος. Κάτι ἔσπασε . . . καὶ ἡ ἄμαξα ἐσταμάτησεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ.

*

Ὁ Γιακουμάκης Στέφας ἐξυπνήσας κατὰ τύχην μίαν στιγμὴν ἐν ᾧ προσεπάθει πάλιν νὰποκοιμηθῇ, ἤνοιξεν ἔμφοβος τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπε πρὸς τὴν σύζυγόν του:

«Μαργαρίτα! Μαργαρίτα! Καλέ, ἡ πόρτα μας ἤτανε; Μοῦ φάνηκε πῶς ἄκουσα τὸ σαλιαδοῦρο.

— Ἔ; τί; ἡ πόρτα μας;» εἶπεν ἀναφυσῶσα διὰ τῆς μύτης ἡ Γιακουμάκαινα, ἡ ὁποία εἶχε τὸν ὕπνον ἐλαφρὸν καὶ ἐξεσκότιζεν ἀμέσως. «Ποῖος εἶνε τέτοιαν ὥρα στὴν πόρτα μας;»

Ὁ Γιακουμάκης ἐκτύπησε διὰ τῆς πυγμῆς τὸν τοῖχον, τὸν διαχωρίζοντα τὸ δωμάτιον τῆς ἐγγονῆς του καὶ ἐρώναξε:

«Μαργαρίτα! Μαργαρίτα!»

Ἐκτύπησε δυνατώτερον καὶ ἐρώναξε πάλιν:

«Μαργαρίτα! Μαργαρίτα!»

Ἀντ' αὐτῆς ἀρυπνίσθη καὶ ἀπήντησεν ἀπὸ τοῦ ἄλλου δωματίου ἡ σιόρα Νένε:

«Τί εἶνε, γυιέ μου, τί εἶνε;

— Δὲν εἶνε 'δῶ! δὲν εἶνε 'δῶ, μᾶς ἔρυγεν!» ἐψιθύρισεν ἐν ἀγωνίᾳ ὁ Γιακουμάκης, παρὰ τῷ ὁποίῳ ἓν εἶδος προαισθήσεως ἀνικήτου προσετέθη εἰς τὸ ἀμφίβολον διδόμενον τῆς σιωπῆς.

Καὶ ἐγερθεὶς ἐν βίᾳ ἔχωσε τοὺς πόδας του ἐντὸς τῶν ἐμβάδων καὶ ὥρμησεν ἔξω τοῦ κοιτῶνος μὲ τὰ νυκτικά του.

Τὴν ἐρώναξε καὶ τὴν ἐζήτησε παντοῦ εἰς τὸ δωμάτιόν της, εἰς τὸ μαγειρεῖον, εἰς τὴν ταράτσαν. Πούπετα! Κατῆλθε τὴν κλίμακα. Ἡ ἐξώθυρα ἦτο κλειστή, ἀλλ' ὁ σύρτης ἀπὸ μέσα βγαλμένος. Ἔρυγεν! Ἔρυγεν! Ἤνοιξε τὴν θύραν . . . . τῷ ἦλθε πρὸς στιγμὴν νὰ τρέξῃ κατόπιν της, ὅπως ἦτο γυμνός. Εἰς τὸν δρόμον ψυχή. Ἠκροάσθη καὶ τῷ ἐφάνη ὅτι ἤκουσε κρότον ἁμάξης, ἀλλὰ μακράν, ἀλλὰ πολὺ μακράν. Δὲν ἦτο βέβαια ἡ ἄμαξα τῶν φυγάδων. Ἕνας σκύλος ἐγαύγιζεν εἰς τὴν Ἄμμον. Ἦχος ἄλλος κανείς . . . Ἐστάθη οὕτω μίαν στιγμὴν καὶ ἀνῆλθε πάλιν τὴν κλίμακα. Αἱ γραῖαι εἶχον σηκωθῇ καὶ αἱ δύο καὶ ἐστέκοντο ἐκεῖ μὲ περιαλγῆ ὄψιν, ὑπὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς, τὸ ὁποῖον ἤναψαν εἰς τὸ τετράφαμφον κανδηλιέρι.

«Ἔρυγε! . . . Ἔρυγε! . . . Ἔρυγε! . . . εἶπεν ὁ Γιακουμάκης, τονίζων ἑκάστοτε διαφόρως τὴν λέξιν καὶ ἐξακοντίζων βλέμμα κεραυνοῦ κατὰ τῆς συζύγου του.

Ἐκείνη ἐτόλμησε νὰ στενάξῃ.

«Ναί! . . . βλέπε τα τόρα τοῦ λόγου σου ποῦ τσ' ἔπερνες μέρος» ἐβρυχήθη ὁ γέρων.

«Ὦ συφορά μου, τσὴ κακομοίρας!» ἀπήντησε μὲ κλαυθμηρὰν φωνὴν ἡ Γιακουμάκαινα. «Καὶ πότε ἐγώ, γυιέ μου, τσὴ πῆρα μέρος; . . . Καὶ πότε ἐγὼ ἤξερα τίποτε; . . . Ὦ κακὸ ποῦ μας εὕρηκε ἀπὸ τὸ θέο γιὰ τὴν κακία καὶ τὸ πινιό τὸ δικό σου, καὶ τόρα θέλεις νάν τα ρίξῃς σὲ μένανε. Ὠϊμέ!

— Ἔλα, ἔλα! ἄς τα τόρα τὰ λόγια, γρῆα. Μὲ τὰ λόγια δὲ σώζεται ἡ τιμὴ τῶν σπιτιῶνε. Σιωπὴ κηόλας μή μας ἀκούσῃ ἡ γειτονειὰ καὶ ἐγὼ ξέρω τί θὰ κάμω. Ξέρω, ξέρω, ἔγνοια σου».

Δέν του ἔμενε καμμία ἀμφιβολία ὅτι ὁ Τόνης ἦτο ὁ δράστης τῆς ἐκουσίας ἀπαγωγῆς. Πολλοὶ πολλάκις τοῦ το εἶπαν εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ἰσχυρᾶς του ἐπιμονῆς, τοῦ πινιοῦ του, ὅτι θά τού τὴν κλέψῃ ὁ γυιός τοῦ Τοκαδέλου. Νά, ἀπόψε ἔγεινεν. Ἡ Μαργαρίτα ἔρυγεν, ἔρυγε. . . Καὶ ὁ τόνος μὲ τὸν ὁποῖον ἐπρόφερε τὴν λέξιν, ἐνέκλειεν ὅλον τὸν σπαραγμὸν τῆς ψυχῆς του, ὅλην του τὴν φρίκην διὰ τὴν συμφορὰν ποῦ τον εὗρε. Νἀνοίξῃ τὴν πόρτα της μία κοπέλα καὶ νὰ φύγῃ. Νὰ ξεπορτίσῃ. Νὰ πάῃ μὲ τὸν ἀγαπημένο τσή. Νὰ κοιμηθῇ μὲ δαύτονε χωρὶς νὰ στεφανωθῇ! Παναγία βοήθα! Καὶ τί ἄλλη μεγαλήτερη ἀτιμία ἤτανε γιὰ ἕνα σπίτι; Σιωπὴ τόρα, σιωπὴ καὶ γρήγορα νὰ τρέξῃ, νὰ προφθάσῃ, νὰ τὴν πάρῃ, πρὶν ἀνανοηθῇ ὁ κόσμος καὶ χάσουν οἱ Στεφαῖοι γιὰ πάντα τὴν τιμή τους καὶ τὴν ὑπόληψί τους . . .

Ἡ ἰδέα αὕτη τὸν ἐνεψύχονε καὶ τον ἐθέρμαινεν. Εἰς διάστημα ὀλίγων λεπτῶν ἐνεδύθη, ἔρριψεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὸ μακρὸν πολύπτυχον ἐπανωφόριόν του — νύκτα ὥρα ἦταν, — ἐρόρεσε τὸ μπερετόνι του καὶ ἐξῆλθεν. Αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν μόναι εἰς τὴν ἀπόγνωσιν. Ὅταν ἤκουσεν ἡ Γιακουμάκαινα τὸν κρότον τῆς θύρας, κλειομένης ὄπισθεν τοῦ Γιακουμάκη, ἐγονάτισε πρὸ τῶν εἰκονισμάτων της καὶ ἤρχισε θερμὴν καὶ ἀτελεύτητον προσευχήν. Ὀρθία ὄπισθέν της ἡ Νένε καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλοτέρα τῆς γονατισμένης, μὲ τὸν λευκόν της κεφαλόδεσμον, ἤκουε καὶ ἐσταυροκοπεῖτο, ἀτενίζουσα δι' ὀφθαλμῶν ὑαλίνων τὴν ἐπάργυρον εἰκόνα τῆς Παναγίας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀντενακλᾶτο τὸ μικρὸν ἤρεμον φῶς τῆς κανδήλας. Ἔξω ἡ φύσις ἠρέμει ἐπίσης καὶ ἡ ἡμισέληνος ἀνερχομένη πορείαν ἀνέφελον, διέχυνε λάμψιν ὠχράν. Ἀλλ' ἦτο ἡ σκηνὴ ὁμοία ὡς ἐὰν τὰ στοιχεῖα ἐμαίνοντο καὶ ἡ βροχὴ ἐπλατάγει καὶ ἐβρόντα ὁ κεραυνός.

*

Τὸ ἀπὸ τῆς οἰκίας του μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ Τοκαδέλου διάστημα, ὁ Γιακουμάκης διέτρεξεν εἰς ὀλίγα λεπτά. Ἐπεριπάτει ὅπως ἐσυλλογίζετο ταχέως, χωρὶς νὰ προσέχῃ εἰς τίποτε ἄλλο ξένον τῆς ἰδέας του καὶ τοῦ δρόμου του. Ἐν τῇ μικρᾷ πλατείᾳ, πρὸ τοῦ ἀρχοντικοῦ, συνήντησε τὸν κόντε Ρικάρδον, ἐπιστρέφοντα ἀργὰ κατὰ τὸ σύνηθες ἐκ τῆς Λέσχης, ὅπου ἔπαιζε κοντσίνα ἡ ντισκουβέρτο. Ἀπόψε μετὰ τὸ παιγνίδιον, — εἶχε χάσει εἰκοσιπέντε

λεπτά, — ἔκαμεν ἕνα ῥομαντικὸν περίπατον μέχρι τῆς ἄκρας τοῦ λιμένος, διὰ νὰ θαυμάσῃ τὸ ὡραῖον θέαμα, καὶ ἐπέστρεφε μόνος, νυκτερινὸς πλέον ἀλλὰ βραδυπορῶν, ῥεμβός, ἐνθυμούμενος τὰς εὐτυχεῖς παννυχίδας τῆς νεότητος καὶ μὴ αἰσθανόμενος ὄρεξιν πρὸς ὕπνον διόλου. Ἦτο ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀνοίξεως ἐπὶ στήθους, τὸ ὁποῖον εἶχε παρακμάσει. Ὅταν εἶδεν ἐρχόμενον κατ' ἐπάνω του τὸ μακρὺ καὶ ἄγνωστον ἐπανωφόριον, τὰ ἐχρειάσθη καὶ μηχανικῶς ἔφερε τὴν χεῖρα πρὸς τὸ πλευρόν, ὅπου τὴν νύκτα ἐκοιμᾶτο πάντοτε ἓν ῥεβόλβερ. Δὲν εἶχεν ἄδικον· ἀφέντης καὶ πρὸς ἐπίμετρον πολιτευόμενος, εἰς κάθε τόπον ἐδικαιοῦτο νὰ φοβῆται ἐνεδρεύοντα τὸν δολοφόνον. Ἀλλ' ἅμ' ἀνεγνώρισε τὸν γέρω Στέφαν, τὸν φόβον του διεδέχθη ἔκπληξις πολὺ μεγαλητέρα.

«Μπᾶ! μπᾶ! σιὸρ Γιακουμάκη! Καὶ πῶς γιαμὰ τέτοιαν ὥρα ἐδῶθες;»

Καὶ αἰφνιδίως τὸν ἔδηξεν ἀνήσυχος σκέψις. Μὴν νὐτοκτόνησεν ἡ Μαργαρίτα του καὶ ἤρχετο, ἐν τῇ παραφορᾷ ἐκείνῃ τῇ νυκτερινῇ, νὰ του παραπονεθῇ διὰ τὸν θάνατον; Εἴμεθα συχνάκις ὑπερβολικοὶ ὅταν μαντεύωμεν τίποτε κακὸν ἀμυδρῶς. Ἀλλ' ὁ Γιακουμάκης σταθεὶς ἐμπρὸς τὸν ἐξήγαγε τῆς πλάνης εὐθύς, ἀποτόμως, μὲ λίγα λόγια καὶ δεμένα:

«Ὁ γυιός σου μοῦ ἔκλεψε τὴ γκόνα μου. Νὰ τόρα, δὲν εἶνε λίγη ὥρα ποῦ βγῆκε ἀπὸ τὴν πόρτα μου. Ποῦθ' ἐτραβήξανε, δὲν ἠξέρω. Τοῦ λόγου σου σὰν πατέρας ποῦ εἶσαι, καὶ κάτι θὰ ὑποπτεύεσαι, ζητάω νὰ μὲ βοηθήσῃς. Θέλω τὴ γκόνα μου ἀπόψε, νὰ την πάρω στὸ σπίτι, νὰ γυρίσῃ, Κόντε μου, πρὶν τὸ μάθῃ ὁ κόσμος καὶ χαθῇ ἡ πόληψί μου. Ὕστερα βλέπουμε τί θἀπογείνῃ».

Ὁ Τοκαδέλος ἐξεπλάγη, ἢ τοὐλάχιστον προσεποιήθη μεγάλην ἔκπληξιν. Ἐστάθη στιγμάς τινας ἄφωνος καὶ ἐθώπευσε μὲ τὰς δύο χεῖρας τὰς φαβορίτας του· χωρὶς δὲ νἀποβάλῃ ὁλωσδιόλου τὸ θεατρικόν του ὕφος, ἀπήντησε:

«Γιακουμάκη, τ' εἶνε τοῦτα ποῦ ἀκούω! . . . Ἀπὸ κεῖνο ποῦ μπορῶ καὶ ξέρω κ' ἐγὼ θὰ σε βοηθήσω. Ἔλα καὶ κάτι ὑποθέτω. Ἔλα γλήγορα, νὰ μὴ χάνουμε καιρό».

Εἰσῆλθον καὶ οἱ δύο εἰς τὸ προαύλιον. Τὰ κατόπιν ἦσαν ἐνέργεια καὶ κίνησις πυρετώδης. Ἀρυπνίσθη ὁ Ματθαῖος καὶ διετάχθη «νὰ ζέξῃ εἰς τὸ μινοῦτο τὸ καροντσίνο». Ἕως οὗ δὲ ἀναβῇ μίαν στιγμὴν ὁ Τοκαδέλος νὰ πληροφορήσῃ περὶ τῶν συμβαινόντων τὴν Κοντέσσαν, διὰ νὰ μὴν ἀνησυχήσῃ τυχόν, ὁ καλὸς ἱπποκόμος, μολονότι κατὰ τὴν παλαιὰν του συνήθειαν ἐμουρμούρισεν ὀλίγον, εἶχεν ἑτοιμάσει πρὸς ἀναχώρησιν τὸ ἁμάξιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνῆλθον ὁ Στέφας καὶ ὁ Τοκαδέλος.

«Τσὴ Βαρές, γλήγορα ὅσω μπορεῖς!»

Καθ' ὁδὸν ὁ Τοκαδέλος ἐπεξήγησε πρὸς τὸν Γιακουμάκην τὴν ἐνέργειάν του καὶ τῷ ἀνεκοίνωσε τὰς ἐλπίδας του. Εἶχε μάθει κατὰ σύμπτωσιν ὅτι ὁ Τόνης του ἐσυμφωνοῦσε μίαν ἄμαξαν ἀνθρώπου ἰδικοῦ του νὰ τον φέρῃ ἀπόψε εἰς Βαρές. Τὴν ἀσήμαντον ταύτην λεπτομέρειαν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἐλαχίστην ἔδωκε τότε προσοχήν, συνέδεσεν ἀμέσως μὲ τὸ περιστατικόν, τὸ ὁποῖον κατήγγελλεν ὁ Στέφας. Εἰς Βαρές, τοποθεσίαν ἐξοχικήν, ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς πόλεως, ὑπῆρχε τὸ κτῆμα κυρίου τινός, πολὺ φίλου τοῦ Τόνη, μετὰ τοῦ ὁποίου αὐτὰς τὰς ἡμέρας τὸν ἔβλεπε πολὺ συχνά. Τὸ κτῆμα αὐτὸ δὲν ἐκατοικεῖτο· διότι οἰκογένειαν μὲν δὲν εἶχεν ὁ ἰδιοκτήτης, μόνον δὲ τοὺς μῆνας τῆς ἐργασίας, τοῦ τρύγου, ἐγκατέλειπε καὶ αὐτὸς τὴν οἰκίαν τῆς πόλεως. Ἐκεῖ ἀφεύκτως θὰ ὡδήγει ὁ Τόνης τὴν Μαργαρίταν. Ἦτο κατάλληλον καὶ ἀσφαλὲς τὸ καταφύγιον. Ὅταν αὔριον εὐθὺς θὰ ἐπαρουσιάζετο νἀπαιτήσῃ τὴν χεῖρά της καὶ τὴν προῖκά της, ποῖος θὰ ἐδύνατο πλέον νὰ τῷ προβάλῃ ἀντίστασιν; . . . Καὶ τὸ ἁμάξιον ἔτρεχεν ἐπὶ τῆς λεωφόρου τῶν Ὑψωμάτων καὶ ὁ Γιακουμάκης, φωτισμένος πλέον περὶ τῶν συμβαινόντων, διηγεῖτο μὲ συγκεκομμένας φράσεις τὰποψινά του συμβάντα:

«Τί θὰ πῇ ὁ κόσμος τόρα! τί θὰ πῇ!»

διότι τί θὰ ἔλεγεν αὐτὸς διὰ τὴν ἀπείθειαν καὶ τὸ θράσος τῆς ἐγγονῆς του, πρὸς στιγμὴν τὸ ἐλησμόνει, ὅπως τόρα τὸ ἐλησμόνει καὶ ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος Τοκαδέλος.

«Καλὲ τ' εἶν' ἐκεῖ κάτου;» ἠρώτησεν ὁ τελευταῖος οὗτος, πρῶτος διακρίνας μακράν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς λευκαζούσης ὁδοῦ, μελανόν τινα καὶ ἀσταθῆ ὄγκον.

Ὁ Ματθαῖος συνεκέντρωσε τὸ ἀέτειον βλέμμα του, ἀλλὰ μετ' ἀρκετὴν ὥραν ἠμπόρεσε νἀποκριθῇ μὲ κάποιαν πεποίθησιν:

«Ναῖσκε . . . εἶνε μία καρότσα. . . κάτι θἄπαθε καὶ στέκεται ἐδεκεῖ».

Καὶ βαθμηδὸν ἐρ' ὅσον ἐπροχώρουν:

«Ἔ, ἔντηνε! . . . Εἶνε πεζεμένοι οἱ ἀνθρῶποι καὶ πολεμᾶνε νάν τη φτειάσουν.

— Οἱ δικοί μας θὲ νἆναι!» ἀνέκραξεν ὁ Τοκαδέλος. «Βλέπω καὶ μία γυναῖκα μὲ τὰ μαῦρα».

Ὁ Γιακουμάκης, ὁ ὁποῖος δὲν ἔβλεπε καλὰ ὅσον οἱ δύο ἄλλοι, περιωρίσθη νὰ αἰσθανθῇ ἕνα παλμὸν ἀνησύχου χαρᾶς. Τί καλὰ ἂν τους εὕρισκεν ἔτσι στὸ δρόμο! . . . Ἀλλ' ὅταν ἐπλησίασαν εἰς καλὴν ἀπόστασιν, ὁ Τοκαδέλος τὸν ἐβεβαίωσεν:

«Ὁ Τόνης, μάτια μου, ὁ Τόνης».

[Ἕπεται συνέχεια] ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο ΟΦΙΣ ΚΟΝΑΚΟΥΣΙ

Ταξειδιῶται ἀνερευνῶντες ἀπόκρυφα μέρη τῆς Γουϋάνης ἀπήντησαν ἐσχάτως περίεργον καὶ τερατῶδες ἑρπετὸν ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τοὺς συνοδεύοντας αὐτοὺς ἰθαγενεῖς.

«Αἱ σφαῖραι», γράφουσι, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ καταβάλωσι τὸν γιγάντειον τοῦτον ἕρπη, ὅστις ἐξηφανίσθη εἰς λαβύρινθον λίθων ἀπροσπελάστων, «συγκινῶν τὰς στιλβούσας καὶ χρυσιζούσας ἐρυθρὰς φολίδας τοῦ δέρματός του».

Κατὰ τὰς διηγήσεις των ὁ πελώριος οὗτος ἕρις, ὅλως διάφορος Βόα τοῦ μεγάθους, εἶναι ὁ περίφημος κατὰ τὸ κοινὸν ὄνομα Κονακοῦσι, ὅστις περιεγράφη ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ φυσιοδίφου Ἰωνάθαν Φραγκλίνου, κατέστη

δὲ σπάνιος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τῆς διαμονῆς του. Ἐν τῇ φύσει δὲν ὑπάρχει ἴσως τέρας ἀποτροπαιότερον τοῦ Κονακοῦσι, τοῦ ἀπολύτου τούτου κυριάρχου τῶν ἀδιεξόδων δασῶν καὶ τῶν μιασμογόνων ἑλῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἄνθρωποι καὶ θηρία ἀποφεύγουσι τὴν ἀποτρόπαιον μορφήν του, ἥτις ἀπολιθοῖ τὸ θῦμα αὐτοῦ, τὰς σπείρας του, αἵτινες συνθλῶσι τοῦτο, τὸν ὀδόντα του, ὅστις τὸ φονεύει, τὸ στόμα του, ὅπερ τὸ καταπίνει.

Ὁ ὄφις αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς λυμεὼν τῶν χωρῶν ἐκείνων. Ὅταν περιέρχεται ἀνὰ μέσον τῶν περιπλοκάδων τῶν δασῶν ἢ ὑψοῖ τὴν φανταστικήν του κεφαλὴν ὑπεράνω τῶν καλάμων, ὁλόκληρος ἡ φύσις καταλαμβάνεται ὑπὸ φρίκης. Πάντα σιωπῶσι, τρέμουσι, κρύπτονται. Βασιλεύει διὰ τοῦ τρόμου ἐν ἐνσπείρει, διὰ τῆς βδελυγμίας, ἣν ἐμπνέει.

Τὸν Κονακοῦσι διακρίνει ἡ ἐξῆς περίεργος καὶ τρομερὰ ἰδιότης. Ὅταν ὀργίζεται, παρατηρεῖ ὁ Φραγκλῖνος, ἅπασαι αἱ φολίδες ἀνεγείρονται ἐπὶ τοῦ ἀσπαίρονρος σώματός του ὡς τὰ πτερὰ ὠργισμένου ἀλέκτορος. Αἱ δὲ φολίδες αὐτοῦ εἶναι εὐκινητώταται καὶ ὡραιόταται. Ἐν τῷ ζωϊκῷ κόσμῳ οὐδὲν ἄλλο ζῷον ἔχει λαμπρότερον ὁπλισμόν. Ἐν αὐτῷ μετ' ἀξιοθαυμάστου συμμετρίας συμμίγνυνται, διαδέχονται ἄλληλα, συγχωνεύονται, ὠχριῶσιν, ἐπαναφαίνονται τὰ ὡραιότερα χρώματα. Μεθ' ἁρμονίας ἀπαραμίλλου συνδέονται αἱ χαριέσταται ἀποχρώσεις, αἱ εὐχίσθητοι ἀνακλάσεις, αἱ ἀερώδεις καὶ ἐναλλάσσουσαι στιλβηδόνες. Ἐν τῇ φύσει δὲν ὑπάρχει ἕτερον ὃν μᾶλλον ὑπερηφάνως ἐνδεδυμένον τοῦ τέρατος τούτου.

Ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ περιβολὴ ὁμοιάζει πρὸς τὴν πλήρη λίθων μηλωτὴν τῶν Ἀσσυρίων μοναρχῶν, πρὸς τὸν ἀδαμαντοποίκιλτον μανδύαν τοῦ Σαρδαναπάλου, ἡπλωμένον ἐντὸς τῶν ἀρωματικῶν χόρτων τοῦ Νέου Κόσμου.

Ἀλλὰ μόνον τὸ ἔνδυμα ἔχει ὡραῖον ὁ ὄφις οὗτος. Ἀπὸ τοῦ στόματος ἐξερεύγεται σίαλον καὶ ἀφρούς. Οὐδὲν εἶναι αὐτοῦ ἀγριώτερον, ἀποτροπαιότερον, φρικτότερον καὶ μᾶλλον βδελυκτόν. Ἡ παρὰ φύσιν ἀσχημία προξενεῖ ἀποτροπιασμὸν καὶ συγχρόνως ἕλκει. Αὕτη ἐνῷ ἐμποιεῖ τρόμον συγχρόνως προσελκύει. Θέλει νὰ τὴν ἀποφύγῃ τις, ἀλλὰ μένει· θέλει ν' ἀντισταθῇ, ἀποθνήσκει. Εἶναι μαγνητισμὸς τοῦ τρόμου.

Ἐξαιρουμένων τῶν λαμπρῶν φολίδων τῶν ἀνεγειρομένων ἐν ὀργῇ ὡς ξίφη μετὰ φοβεροῦ θορύβου, ἡ θέα τοῦ τέρατος εἶναι ἀποτρόπαιος.

Αἱ ἀργυραῖ καὶ χρυσαῖ αὐτοῦ σπεῖραι ἀποτελοῦσι βρόχους ἱκανοὺς νὰ καταπνίξωσι καὶ ταῦρον· ἡ γλῶσσά του εἶναι φλὸξ, ὁ ὀδούς του ἄγκιστρον, τὸ ἄνοιγμα τοῦ στόματος ἄβυσσος, τὸ σίαλόν του ῥεῦμα, ὁ ὀφθαλμός του πῦρ, τὸ βλέμμα του μαγνήτης, τὸ δῆγμά του θάνατος.

Ὁ Κονακοῦσι ἀρέσκεται εἰς τὸ ἅσμα καὶ τὴν γυμναστικήν. Ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς ἀρωματώδους χλόης, ἀναπτύσσων μεθ' ἡδονῆς ὡς πελώριον περιλαίμιον τὴν ἐκ τοπαζίου καὶ σμαράγδου περιβολήν του, μὲ τὸ στόμα ἡμιανοικτὸν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, ἀρέσκεται ἀκροώμενος τὴν μελῳδικὴν φωνὴν πτηνοῦ τινος, ἢ παρακολουθῶν τὰ ἅλματα σκιούρου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν φοινίκων. Πλὴν τῶν θυμάτων, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι Καίσαρες, θέλει ἀθλητὰς καὶ μουσικούς, ὡς ἄλλος δὲ Καλιγούλας, ἢ Νέρων μετὰ τὰς ἐπιδοκιμασίας φονεύει τούτους. Ὁ Κονακοῦσι μεθ' ὅλην τὴν βλακώδη ἀναισθησίαν του προσελκύει καὶ κατατρώγει τοὺς διασκεδάσαντας αὐτὸν ἐπὶ μικρὸν καλλιτέχνας.

Ἡ φύσις φαίνεται, ἐνδιαφερομένη περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας, ἔδωκεν εἰς τὰ θηρία διάφορα χαρακτηριστικά, δι' ὧν προαγγελλομένη ἡ παρουσία αὐτῶν σώζει τὸν ἄνθρωπον· οὕτως ὁ λέων προτοῦ ἐπιπέσῃ εἰς ἀνθρωπίνους κατοικίας καταγγέλλει ἑαυτὸν διὰ τριῶν βρυχηθμῶν, τριῶν ἀληθῶν βροντῶν. Φρικώδης τις ὠρυγμὸς ἀγγέλλει τὴν παρουσίαν τῆς τίγρεως. Ὁ κροκόδειλος διὰ νὰ προσελκύσῃ τὸ θῦμά του θρηνεῖ ὡς νήπιον ἐντὸς τῶν καλαμώνων τῶν ποταμῶν. Προτοῦ προσβάλῃ τὸν ἀντίπαλόν του, ὁ κροταλίας ταράσσει τὰς φολίδας του καὶ κρούει οὕτω τὸν κώδωνα τοῦ θανάτου. Ἑρπετόν τι, ὁ Φόρσα, κατὰ τοῦ δήγματος τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιστήμη δὲν εὗρεν ἔτι φάρμακον, κηρύττει τὴν παρουσίαν του διὰ φρικωδῶν λυγμῶν.

Καὶ ὁ Κονακοῦσι ἐπίσης προειδοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον περὶ τῆς κινδυνώδους παρουσίας του. Ἕρπων ἐπὶ τῆς χλόης ἀφίνει ἀνυπόφορτον ὀσμὴν μόσχου. Ἡ δυσάρεστος αὕτη ὀσμὴ εἶναι ἡ εἴδησις τῆς φύσεως πρὸς τὸν ἄνθρωπον λέγουσα αὐτῷ: «Ἀπομακρύνθητι ἀπὸ τῆς δηλητηριώδους ταύτης ἀτμοσφαίρας ἂν θέλῃς νὰ ζήσῃς· διότι τὸ πᾶν πλησίον τοῦ Κονακοῦσι ἀποθνήσκει».

Ὁ πελώριος οὗτος ὄφις, ὁ φοβερὸς τοῖς πᾶσι, ἔχει ἀντίπαλον φρικώδη κατορθοῦντα νὰ καταβάλῃ τὴν τε ἰσχὺν καὶ λύσσαν αὐτοῦ. Οὗτος εἶναι μικρὸν ἔντομον, ὁ μύρμηξ τῆς Βρασιλίας. Εἷς μύρμηξ βεβαίως εἶναι μηδέν, ἀλλὰ πέντε, ἓξ δισεκατομμύρια μυρμήκων, δὲν εἶναι μόνον ἐπικίνδυνα, ἀλλὰ ἱκανὰ νὰ νικήσωσι, νὰ θανατώσωσιν. Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ἑρπετοῦ, ὅλος ὁ κόσμος τῶν μυρμήκων ἐξεγείρεται καὶ βαδίζει πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀναρριχώμενος ἐπὶ τοῦ ληθαργοῦντος τέρατος. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ὁ Κονακοῦσι καὶ ἡ ὡραία αὐτοῦ περιβολὴ ἐξαφανίζονται ὑπὸ τὴν βομβοῦσαν μάζαν τῶν μυρμήκων, ὁ ὄφις καθίσταται αἰχμάλωτος τῶν μυρμήκων. Πρὸς τί πλέον αἱ χρυσαῖ αὐτοῦ σπεῖραι, ἡ πύρινος γλῶσσα, ὁ ἀδαμαντοποίκιλτος ὁπλισμός, οἱ φοβεροὶ ὀδόντες; Τίς τύραννος δύναται ν' ἀντισταθῇ εἰς τὴν ὁρμὴν ὁλοκλήρου λαοῦ; Πάραυτα ὁ γιγάντειος ὄφις ἀνατέμνεται καὶ ἐκ τῆς φρικώδους μάζης του δὲν παραμένει πλέον ἢ ὁ σκελετός. Ὁ γίγας εὗρε τὸν ἀνώτερόν του — ἐν ἔντομον.

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΝΟΥ

«Χάρτης τῆς νήσου Τήνου συνταχθεὶς κατὰ τὸν Ἀγγλικὸν ὑδρογραφικὸν χάρτην ἐν κλίμακι ηὐξημένῃ, ὑπὸ τῶν πτυχιούχων ἀρχιτεκτόνων Γ. Ἰ. Εὐγενείου, Π. Ν. Ἰ. Μοσχονᾶ, Ν. Δ. Κλάψη, Μ. Ἰ. Εὐγενείου, Π. Μαρκουΐζου. Τὰ ὕψη τῶν ὀρέων ὡς καὶ αἱ βυθομετρήσεις τοῦ λιμένος ἐλήφθησαν εἰς Γαλ. μ. αἱ δὲ τῆς περιμέτρου εἰς Ἀγγλικά. Ἐν Τήνῳ 1892. 0,52×0,69.»

Ὁ ἄρτι ἐκδοθεὶς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον τοπογραφικὸς χάρτης τῆς Τήνου συνετάχθη ἐξ αὐτοψίας καὶ ἐπιτοπίου ἐπίσης ἐρεύνης. Ἁπλῆ ἐπιθεώρησις αὐτοῦ καὶ πρόχειρος μελέτη μαρτυρεῖ ὅτι οἱ φιλοπονήσαντες αὐτὸν εἰργάσθησαν ἐπιμελῶς καὶ μετὰ προθυμίας, ὡς πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν διαγραφὴν τοῦ ἀναγλύφου τῆς νήσου καὶ τὴν ὀνοματογραφίαν· καταφαίνεται δὲ ἐκ τῆς ὅλης ἐργασίας ὁ ζῆλος καὶ οἱ κόποι, οὓς κατέβαλον, οἵτινες εἶνε πάντοτε παρακολούθημα τῶν τοιούτων εἴδους ἐργασιῶν.

Τὰ ὀνόματα τὰ γεωγραφικὰ χωρίων, ὀρέων, ῥυάκων, τοποθεσιῶν ἄλλων μικρῶν καὶ μεγάλων ἐγράφησαν ὡς

προφέρονται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ὅπερ εἶνε μέγιστον πρόσὸν τοῦ χαρτογραφικοῦ πίνακος, προσδίδον εἰς αὐτὸν καὶ φιλολογικὴν ἀξίαν· διακρίνονται δὲ κατὰ εἴδη διὰ διαφόρου σχήματος γραμμάτων, τὸ ὁποῖον συμβάλλει μεγάλως εἰς τὴν ἀκοπωτέραν χρῆσιν τοῦ πίνακος καὶ κατανόησιν τῶν οἰκουμένων μερῶν ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων. Ἐπίσης δὲ φαίνεται ἐπιμεμελημένη ἡ χάραξις τῶν διαφόρων ῥευματιῶν τῆς νήσου, δι' ὧν διακρίνεται ἄριστα ἡ διανομὴ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς ῥοῆς αὐτῶν. Ἡ ηὐξημένη κλίμαξ, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνετάχθη ὁ πίναξ, ἐπέτρεψεν ὅπως ἀναγράψωσι λεπτομερείας, ἃς δὲν ἐχώρει ἡ μικρὰ κλίμαξ τοῦ Ἀγγλικοῦ χάρτου. Ἐν γένει δὲ φαίνεται ὅτι ἡ ἀνάπτυξις καὶ τὸ διάγραμμα τῶν παραλίων ἐγένετο μετὰ τῆς προσηκούσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας.

Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν τῷ πίνακι καὶ ἐλλείψεις τινές, ἃς σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅπως ἐν δευτέρᾳ αὐτοῦ ἐκδόσει διορθωθῶσιν.

Ἐν ταῖς πρώταις παρατηροῦμεν ὅτι οἱ φιλοπονήσαντες τὸν χάρτην παρέλιπον τὴν σημείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῆς κλίμακος· καὶ σημειοῦται μὲν γραμμή τις ἐμφαίνουσα ἓν χιλιόμετρον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ἀριθμός, ὅστις εἶνε 1 : 24,000, ἤτο δὲ ἀνάγκη νὰ τεθῇ οὕτος ὅπως ὁ ἀναγνώστης γνωρίζῃ ἀμέσως ὅτι τὸ 1|1000 τοῦ μέτρου ἀναλογεῖ κατὰ τὸν πίνακα πρὸς 240 μέτρα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Δεύτερον τὰ βάθη τῆς θαλάσσης τοῦ μὲν λιμένος σημειοῦνται εἰς μέτρα γαλλικά, τῆς δὲ περὶ τὴν νῆσον θαλάσσης εἰς μέτρα ἀγγλικά. Ἀλλὰ τίνα μέτρα ἀγγλικά, παρέλιπον νὰ σημειώσωσι, πόδας γυάρδας, ὀργυιάς; Ἐκ παραβολῆς πρὸς τὸν Ἀγγλικὸν χάρτην εἴδομεν ὅτι οἱ ἀριθμοὶ τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης σημαίνουσιν ὀργυιάς· τοῦτο ὅμως ἔπρεπε νὰ σημειωθῇ ῥητῶς, διότι δὲν μαντεύεται. Δὲν ἐννοοῦμεν δὲ διατί τὸ βάθος τοῦ λιμένος ἐλήφθη εἰς μέτρα γαλλικά, ἐνῷ συνήθως πάντες οἱ ναυτικοὶ τὸ βάθος τῆς θαλάσσης μετροῦσι κατὰ ὀργυιάς.

Ἐπίσης ἐκ τοῦ χάρτου λείπει ἡ σημείωσις τοῦ πλάτους, σημειουμένων μόνον 40 λεπτῶν, ἀλλὰ τίνος μοίρας πλάτους δὲν φαίνεται ἐπισημειωτικῶς. Ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἐν τῷ περιθωρίῳ ἡ 37°, ὅπως ἐπὶ τοῦ χάρτου τούτου δύναταί τις νὰ εὑρίσκῃ τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς νήσου. Παρελείφθη δ' ἐπίσης καὶ ἡ σημείωσις ὁποῖον μῆκος φέρει ὁ χάρτης τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς Φέρου ἢ τοῦ Γρενουιτσίου; Οἱ εἰδικοὶ γνωρίζουσι ταῦτα καὶ τὰ εὑρίσκουσιν εὐκόλως, ἀλλ' οἱ πολλοὶ ἀναγνῶσται πρέπει νὰ τὰ εὑρίσκωσιν ἀναγεγραμμένα ἐν τῷ ὑπομνήματι ἢ τοῖς περιθωρίοις.

Ἐπίσης ἐν τῷ ὑπομνήματι δὲν σημειοῦται πῶς ἐγένοντο αἱ καταμετρήσεις τῶν ὑψῶν τῶν ὀρέων, διὰ βαρομέτρου ἢ ἄλλως πῶς: Διότι παρετηρήσαμεν μεταξὺ τῶν ὑψῶν τοῦ Ἀγγλικοῦ πίνακος καὶ τῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ μεγάλην διαφορὰν ἐπὶ ἔλαττον. Ὁ Τσικνιᾶς π. χ. τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς νήσου ἐν μὲν τῷ ἀγγλικῷ πίνακι σημειοῦται ἔχων ὕψος 2340 πόδας ἀγγλικοὺς ἤτοι μέτρα γαλλικὰ 712, ἐν δὲ τῷ Ἑλληνικῷ μέτρα 685.

Ταῦτα ἐσημειώσαμεν οὐχὶ ὅπως ἐπικρίνωμεν ἐργασίαν ἄλλως καθ' ὅλα τὰ λοιπὰ ἀξίαν λόγου καὶ τιμῶσαν τοὺς ἀναλαβόντας αὐτὴν ἐξ ἀξιεπαίνου πρωτοβουλίας, ἥτις ἀπαιτεῖ κόπον καὶ μελέτην μεγάλην, ἀλλ' ὅπως ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει διορθωθῶσιν αἱ μικραὶ αὗται παραλείψεις, ὧν ἡ διόρθωσις εἶνε εὐχερής.

Α. Μ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ

εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς Ἁγίας Σοφίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Α'. ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ θόλου.

α' μέρος

Ἀμφότεροι, ἐγὼ καὶ ὁ κ. Σπυρίδων Λάμπρος, εἴχομεν καὶ δίκαιον καὶ ἄδικον.

Δίκαιον εἶχον ἐγὼ ἰσχυρισάμενος: «Κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1889 γενομένην ὑπ' ἐμοῦ ἀνακάλυψιν — μετὰ τὸ τελευταῖον γράμμα ἤκουον ὅτι ἀκολουθοῦσιν ἀφανῆ *δύο ἢ τρία ἄλλα γράμματα*. — Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν — *ἔπεισα ἐμαυτὸν* ὅτι μετὰ τὸ τελευταῖον γράμμα, *ὅπερ κατ' ἐμὲ ἦτο* ,Ϛ (*ἑξάκις χιλιοστοῦ*), ἠκολούθει *ἕτερον*» ἄδικον εἶχεν ὁ κ. Λάμπρος γράφας: «Ὀρθῶς φαίνεται διαγνοὺς ὁ φιλότιμος ἐκδότης ὅτι μετὰ τὸ τελευταῖον — γράμμα, *ὅπερ οὐδὲν ἄλλο δύναται εὐλόγως νὰ εἶνε ἢ* ,Ϛ = *6000*, εἴπετο καὶ ἕτερον· *ζήτημα δὲ μόνον εἶνε ἂν ἦτο ἓν καὶ μόνον*». Νομίζω ὅτι ὁ λόγος μου ἦτο σαρέστερος ἢ ὥστε νὰ ἐπιτρέψῃ δισταγμόν τινα ἢ καὶ παρεξήγησιν. Καὶ δευτέρα δὲ ἀνάβασις εἰς τὸν θόλον καὶ ἐξέτασις τῶν ἐν αὐτῷ μὲ ἔπεισεν ἅμα μὲν ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος γράμμα (ἤ, ἀκριβέστερον, λείψανον·), ὅπερ εὐλόγως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκληφθῇ καὶ ὡς κόσμημα (καὶ τότε τὸν ἀριθμὸν τοῦ ἔτους θὰ ἀνεζήτει τις ἓν τινι τῶν ἄλλων μικροτέρων πλαισίων τοῦ θόλου·), ἦτο τὸ ἄνω μέρος τοῦ

Ε

(= ,Ϛ, ἑξάκις χιλιοστοῦ), οὗ τὸ λοιπὸν κάτω μέρος διέκρινα ὑπὸ τῇ Τουρκικῇ ἐρυθρᾷ ταινίᾳ, ἅμα δὲ ὅτι κατόπιν ὑπάρχει τόπος ἐν τῷ ἐρθαρμένῳ *πλαισίῳ* τοῦ α' μέρους τῆς ἐπιγραφῆς (ἄνευ λόγου δὲ δὲν παρετήρησα ἐν τῇ «*Ἑστίᾳ*» ὅτι τῆς ἐπιγραφῆς ἀμφότερα τὰ μέρη κεῖνται *ἐν πλαισίοις*·) *πρὸς ἓν καὶ μόνον γράμμα*. Περὶ τούτου θὰ πείσῃ ἑαυτὸν καὶ ὁ κ. Λάμπρος εὐκολώτερον ὅταν δημοσιευθῶσι τὰ «πανομοιότυπα» τῶν ἐπιγραφῶν, διότι ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὸ σχῆμα αὐτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδοθῇ πιστῶς διὰ κοινῶν χαρακτήρων. Ἐν τῷ παρόντι ἀρκοῦμαι νὰ προσπαρατηρήσω ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἓν γράμμα μετὰ δυσκολίας χωρεῖ.

Πάλιν, ἄδικον εἶχον ἐγὼ προτείνας πρὸς συμπλήρωσιν ἓν τῶν τεσσάρων γραμμάτων, δίκαιον δὲ ὁ κ. Λάμπρος ἀποδεκτὸν κηρύξας μόνον τὸ πρῶτον αὐτῶν, τὸ Δ. Κατὰ ταῦτα, ἔτος τοῦ ψηφιδωτοῦ κόσμου τοῦ θόλου (τῆς Ἀναλήψεως τῆς μεγαλοπρεπέστατα καὶ κάλλιστα εἰκονισμένης) εἶναι τὸ 495 ον ἀπὸ Χριστοῦ, ὁ πέμπτος αἰὼν ῥθένων, οὐκ ἀπέχων τῶν δύο πρώτων τριτημορίων τοῦ ἕκτου αἰῶνος, ἅτινα οἱ σοφοὶ Texier καὶ Bayet ὥρισαν ἔκ τε ἄλλων τεκμηρίων κρίναντες καὶ ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἁγίῳ

Βήματι λεγομένου «μονογραμματικοῦ» σταυροῦ, περὶ οὗ ὅρα τὴν λαμπρὰν μελέτην τοῦ de Rossi, «Bullet. di Arch. crist.» 1863, σελ. 62—65.

β' μέρος.

Τὸν σταυρὸν τοῦτον εἶχεν ἐν ἀρχῇ καὶ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐπιγραφῆς πρὸ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1889, ὡς καὶ λείψανα τοῦ πρώτου γράμματος Ε, τοῦ ἔπειτα ἐκρυέντος. Μεταξὺ τῶν γραμμάτων Θ καὶ Ω διέκρινα πάλιν τὸ γράμμα Ε, κατόπιν ὑπὸ τοῦ ἐγχαράξαντος ἐν στενογωρίᾳ προστεθειμένον.

Β' ἐπιγραφὴ ἐν τῷ Ἁγίῳ Βήματι.

Ὁ ἀριθμὸς τοῦ Ψαλμοῦ, ἐξ οὗ εἶναι εἰλημμένη ἡ ἐπιγραφή, εἶναι ὁ ξε'.

Γ' ἐπιγραφὴ ἐν τῷ φωλεῷ.

Μετὰ τὴν λέξιν «δόξαν» κατὰ παραδρομὴν παρελείφθη ἡ λέξις COY (σοῦ), ἥν, ὡς βλέπω, ἔχω ἐν ἅπασι τοῖς ἀντιγράφοις μου. Οὐχὶ ἀκριβῶς ἀπέδωκα τὸ τέλος διὰ τοῦ ΠΝΟC ἀντὶ ΠΝ̄C (*πνεύματος*), μεθ' ὃ, ἐν ὀλίγῳ τινὶ ἀποστάσει, ἀκολουθεῖ, μικρότερον τῶν ἄλλων γραμμάτων, Τ ἐφ οὗ κεκολλημένον κεῖται, ἔτι μικρότερον, Ο.

Ταῦτα ἐν τῷ παρόντι περὶ τῶν ἐπιγραφῶν. Τὸ προκείμενον σημείωμα τελευτῶ ὁμολογῶν χάριτας τῷ κ. Λάμπρῳ καὶ ἐπὶ τῇ ὑπομνήσει τοῦ γνωστοῦ κανόνος (ὅρα προχείρως Gardthausen «Griech. Palaeogr.» σελ. 387·) πρὸς μετατροπὴν τῶν ἀπὸ κοσμογονίας ἐτῶν εἰς ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ. Ἀληθὴς ὁ κανὼν ἐν τῇ θεωρίᾳ λησμονεῖται τόσον εὐκόλως ἐν τῇ πράξει, ὥστε καὶ ἐπανειλημμένη ἀναγραφὴ αὐτοῦ δὲν ἀποβαίνει ἴσως περιττή. Αὐτὸς ὁ Kirchhoff, «Corp. inscr. Gr.» ἀρ. 8705 τὸ ἔτος ,ϛρλζ' «μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ιβ'» ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Θεσσαλονίκης ἔτρεψεν εἰς 1028 ἀντὶ τοῦ 1029.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ, τῇ 16ῃ Ὀκτωβρίου 1893.

Π. Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΦΙΛΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπητέ μου,

Τὸ πρῶτο φιλὶ τοῦ Ψυχάρη εἶνε τὸ «Ταξίδι» του· ὁλότρεμο κι ὁλόβαθο φιλὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπη ποῦ τὸ φλογίζει κι ἀπὸ τὴ σοφία ποῦ τὸ φωτάει. Γιατὶ τὸ ξέρεις πῶς μαῦτὰ τὰ μάτια βλέπει ἐκεῖνος: μὲ τὴν ἀγάπη καὶ μὲ τὴ σοφία· κι ἀπὸ τάστέρια αὐτὰ τὰ δύο δανείζεται τὸ φέγγος του ὁ ἐνθουσιασμός· ὁ ἐνθουσιασμὸς ποῦ δείχνει σὲ κάθε του γραφὴ καὶ σὲ κάθε λόγο του· μ' ἐκεῖνον αὐτὸς ἀνάμεσα σὲ τόσους ἄλλους, μικρότερους στὰ χρόνια, φαίνεται πῶς εἶνε ὄχι ὁ νεώτερος, ἀλλὰ ὁ νέος· θαρρεῖς πῶς ζῇ τὴ ζωὴ ὁλονών· μ' ἐκεῖνο κάνει πότε νὰ τὸν ἀκοῦμε σὰ μαγεμένοι, πότε νὰ τοῦ φιλονεικοῦμε σὰν ξαφνισμένοι. Μ' ἐκεῖνο κάνει δική του καὶ τὴ γλῶσσα ποῦ γράφει, τὴ γλῶσσα ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ γλῶσσα τοῦ ἐνθουσιασμοῦ μπορεῖ νὰ τήνε ποῦμε τὴ δημοτική μας, μάλιστα καθὼς τὴ γράφει ὁ Ψυχάρης, μὲ τὴ λογικὴ τὴν ἀνήμερη ποῦ δὲν παραδέχεται στ' ἄδυτα τῶν ἀδύτων τῆς γραμματικῆς της κανένα βέβηλο σημάδι ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, ἀκόμα καὶ τὸ πλέον ἄβλαβο. Καλὰ τοῦ ἔγραφε πέρσυ ἕνας Γάλλος πῶς λιβανίζει νύχτα μέρα τὸ εἴδωλο τῆς Γραμματικῆς μὲ τὸν ἀέρα ἑνὸς ἀρχαίου Εὐμολπίδη κάθε ποῦ πανηγύριζε τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. Ἕνα ὡραῖο ἄρθρο τοῦ Ψυχάρη στὲς Debats *γιὰ τὸν Πετράρχη καὶ γιὰ τὸ Δάντε θυμοῦμαι πῶς τέλιωνεν ἔτσι:* «On aime à voir les lettres puiser dans la recherche scientifique une force, et même une grace nouvelle». *Αὐτὸς εἶνε, νομίζω, κι ὁ μεγάλος πόθος τοῦ Ψυχάρη σ' ὅ,τι γράφει· τὴ δύναμη καὶ τὴ χάρη του νὰ τὲς παίρνῃ καὶ νὰ τὲς τρέφῃ ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη. Γιὰ τοῦτο κι' ὅταν μᾶς παρουσιάζεται σὰν ποιητής, πάντα φαίνεται κρυμμένος πίσω του ὁ πολυδιαβασμένος· πρᾶμα ποῦ δὲν ἐμποδίζει τὰ βαρυὰ γραφόμενά του σὰν τὲς* «Etudes de philologie néogrecque» *καὶ τὰ «Ἱστορικὰ καὶ γλωσσολογικὰ ζητήματα» νὰ φωσφορίζουν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πλέον ποιητικὴ συγκίνηση. Καὶ τὸ Φιλὶ ποῦ μᾶς διάβασε ἤ, καλήτερα, ποῦ μᾶς ἔδωκε στὸν Παρνασσὸ, εἶνε κι αὐτὸ μαζὶ ἐπιστήμη καὶ ποίηση· δυναμών' ἡ πρώτη τὴ δεύτερη, κ' ἡ δεύτερη ὀμορφαίνει τὴν πρώτη. Κι ἂν εἶνε τὸ ταξίδι του τὸ πρῶτο του φιλί, μὰ εἶνε κι αὐτὸ τὸ νωπὸ ἀκόμα φιλί του ἕνα ταξίδι ἀνάμεσα στοὺς κόσμους τοὺς ποιητικούς, ἀρχαίους καὶ νέους· ταξίδι σὲ περιβόλια μὲ λουλούδια ἀθάνατα, σὰν τὲς μηλιὲς τοῦ Ἀλκινόου στοῦ Ὁμήρου τοὺς στίχους ποῦ πάντα μῆλα εἶνε φορτωμένες χειμῶνα καλοκαῖρι. Ὅλα φύτρα τῆς ἀγάπης μὲ λουλούδια χιλιόχρωμα, ποῦ ὅλα λέγονται φιλιά. Ποτὲ δὲν εἶδα καταστριμωμένο στὴ σάλα τοῦ Παρνασσοῦ τόσο πολὺ καὶ τόσο διαλεχτὸ κόσμο. Ὅλ' ἡ Ἀθήνα ἔτρεξε ν' ἀκούσῃ τὸν περίφημο «στρεβλωτὴν τῆς γλώσσης», ὅπως μερικοὶ τὸν ὀνομάζουν Ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἰδῇ τὸ φοβερὸ τὸ δήμιο, εἶδεν ἕνα γλυκόλογο ποιητὴ ποῦ μᾶς μιλοῦσε, καθαρὰ καὶ μετρημένα, τὴ γλῶσσα ποῦ κουβεντιάζουμε καὶ πρὸ πάντων ποῦ νιώθουμε ὅλοι μας γραμματισμένοι κι ἀγράμματοι. Ἀλλὰ μὲ τόσην εὐκολία ξαπλώνονται στὸν κόσμο κ' οἱ πλέον ἀσύστατες γνῶμες, ὥστε πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ποῦ τὸν ἄκουσαν ἔλεγαν ὕστερα σοβαρὰ πῶς ὁ Ψυχάρης ἀρνήθηκε τὴ γλῶσσα του καὶ μίλησε στὸν Παρνασσὸ . . . τὴν καθαρεύουσα! Δὲ μποροῦσαν νὰ ἐξηγήσουν ἀλλοιώτικα τὴν καλλιτεχνικώτατην ἐντύπωση τῆς ἀληθινῆς μας γλώσσας, ὅταν δὲν ξαφνίζῃ τὰ μάτια μας τὰ κακοσυνειθισμένα ἀπὸ τὰ βιβλία, ἀλλὰ χαϊδεύει ταὐτιά μας κι ἀπὸ κεῖ κατεβαίνει ἄκοπα καὶ γλυκὰ στὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας σὰ νὰ τὴν ἀκοῦμε ὄχι ἀπὸ ἄλλον ἄνθρωπο, ὄχι ἀπὸ τεχνίτη, ἀλλ' ἀπὸ τὴ φύση τὴν ἴδια. «Τὸ μεγαλήτερο κακὸ ποῦ μπορεῖ νὰ πάθῃ μιὰ φιλολογία, εἶπε σοφὰ ἕνας ξένος κριτικός, εἶνε ν' ἀρνηθῇ τὴ γλῶσσα τῆς κουβέντας καὶ τοῦ τραγουδιοῦ, καὶ νὰ κοιτάξῃ μοναχὰ τὴ γραμμένη γλῶσσα, ποῦ δὲν εἶνε παρὰ κάτι ἀφῃρημένο, κάτι ποῦ καλὰ καλὰ δὲν ὑπάρχει, κάτι ποῦ δὲν εἶνε ἀνθρώπινο!»*

Ο ΦΙΛΟΣ ΣΟΥ

ΑΝΑ ΤΟ ΑΣΤΥ

Μία Κυριακὴ συννεφώδης, θυελλώδης, ὑγρά, μουσκευμένη. Μίαν μόνον στιγμήν, κατὰ τὸ μεσημέρι, διέσχισε τὰ πυκνά, τὰ στακτερά, τὰ βροχοφόρα νέφη ὁ ἥλιος καὶ ἔλαμψεν ὠχροκίτρινος, σὰν ξεθυμασμένος. Ὅλον τὸ ἄλλο διάστημα τῆς ἡμέρας, σύννεφα ἀδιάσπαστα καὶ σκότος. Κάπου - κάπου ἐσχηματίζετο εἰς τὸ στερέωμα, ἀραιουμένων ὀλίγον τῶν νεφῶν, κανὲν ξέφωτο, ὅπως τὸ λέγει ὁ λαός, ἢ ἐξαίθρα — ὅπως μετέφρασε τὴν λέξιν clairière ὁ κ. Ἄγγελος Βλάχος — ἀλλ' ἦτο στιγμιαία, ἀπατηλή, καὶ τὰ νέφη ἐπυκνοῦντο πάλιν, χωρὶς νὰ λάμψῃ ἀκτίς, καὶ ὁ ζόφος ἐπεχύνετο, καὶ ἡ καταιγὶς ἐμυκᾶτο, καὶ ἡ βροχὴ ἐξέσπα ὁρμητική, ῥαγδαία, μαστίζουσα μετὰ κρότου ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ ἀνέμου τὸ φύσημα, — κατακλυσμὸς θορυβώδης, διαρκής, καὶ ὡς θέαμα καὶ ὡς ἄκουσμα ὡραῖος. . . διὰ τοὺς βλέποντας ἔξω ἀπὸ κλειστῶν παραθύρων. Ὀλίγοι ἄνθρωποι εἰς τοὺς πλημμυρισμένους δρόμους ξετρυπόνοντες εἰς τὰ διαλείμματα τοῦ κακοῦ ἀπὸ τὰ καταστήματά των· τὰ ἁμάξια εἰς κίνησιν, αἱ ὀμβρέλλαι ἀνοικταί, βασανιζόμεναι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ ἐνθυμίζουσαι μὲ τὰ παράδοξα σχήματά των «τὰς κάλυκας τῶν φανταστικῶν ἀνθέων» τοῦ κ. Ἀννίνου.

Τὴν νύκτα ἡ ὁρμὴ ἐκόπασε. Τὰ δένδρα, κατάκοπα ἐκ τῆς πολυώρου ταλαντεύσεως, — ὅσα δὲν ὑπέκυψαν εἰς τὴν γυμναστικὴν αὐτήν, — ἀνέλαβον τὴν κάθετον αὐτῶν θέσιν. Ὁ οὐρανὸς ἐκαθάρισε καὶ ἔλαμψεν ἡ σελήνη τόσον ἱλαρά, ὅσον κατὰ τὴν πρώτην νύκτα τῆς δημιουργίας. Ἀλλ' ἔξοχος ἦτο προπάντων ἡ αὐγὴ τῆς Δευτέρας. Ἡμέρα θαυμασία, μία ἔκπληξις χειμερινὴ ἀλησμόνητος. Οὔτε ἴχνος νέφους, οὔτε ἴχνος λάσπης, ἥλιος λαμπρός, θερμοκρασία 15° ἑκατονταβάθμου, φύσις λουσμένη, καθαρά, ἔκπαγλος. Καὶ οἱ δρόμοι ἐπανεῦρον τοὺς διαβάτας των καὶ οἱ ἀθηναῖοι τὰς χλιαράς, τὰς ἡδυπαθεῖς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου των, — κίνησις καὶ ζωὴ καὶ εὐφροσύνη ὑπαίθριος πρωϊνή, χαρὰ Θεοῦ.

✣

Φιλολογικὴ πανήγυρις ἐκ τῶν σπανίων ἦτο τὴν ἑσπέραν τῆς παρελθούσης Παρασκευῆς τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Ψυχάρη εἰς τὸν Παρνασσόν. Ὁ Σύλλογος, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ ἐκ τῆς προμηνυομένης συρροῆς ἄτοπα, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ εἰσιτήρια καὶ δι' αὐτῶν μόνον, ὡρισμένων τὸν ἀριθμόν, νὰ ἐπιτρέπεται ἡ εἴσοδος· ἀλλ' αἱ ἀπαιτήσεις ἦσαν τόσον πολλαί, τὸ ἐκ μέρους τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας ἐκδηλωθὲν ἐνδιαφέρον τόσῳ μεγάλον καὶ πρωτοφανές, τὰ διανεμηθέντα ὡς ἐκ τούτου εἰσιτήρια τόσῳ περισσότερα τῶν ὁρισθέντων, ὥστε ἀπὸ τῆς 8ης ἡ αἴθουσα τοῦ Παρνασσοῦ εἶχε πληρωθῇ, ὡς ἐὰν αἱ πύλαι της ἦσαν ἐλεύθεραι ἐντελῶς, ἀναπεπταμέναι εἰς τὸ πλῆθος. Μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ κόσμος ἐκεῖνος ἦτο ἐκλεκτός, τὸ ἄνθος τῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι ἔλειψε τὸ πλῆθος τῶν φοιτητῶν, οἱ ὁποῖοι εἰς ταναγνώσματα ἀποτελοῦν πάντοτε τὴν πλειονοψηφίαν τοῦ ἀκροατηρίου, διότι εἰς τοὺς καϊμένους αὐτοὺς δὲν ἐδίδοντο εἰσιτήρια. Εἰς τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Ψυχάρη τὴν πλειονοψηφίαν ἀπετέλουν αἱ κυρίαι, ἦτο δὲ ἀληθῶς λαμπρὸν τὸ θέαμα τῆς μέχρις ἀσφυξίας πεπληρωμένης αἰθούσης. Θἀπετελεῖτο καὶ ἄλλο ἐν ἀκροατήριον ὅμοιον, ἐκ τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος ἐλθὼν μετὰ τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν, ἔφυγε μὴ εὑρίσκων θέσιν πουθενά. Δι' αὐτὸ εἴπομεν ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶχε διπλασίαν αἴθουσαν ὁ «Παρνασσός». Τὴν ἑνάτην προσῆλθεν ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια, ἀμέσως δὲ μετὰ τὴν σύντομον εἰσήγησιν τοῦ προέδρου κ. Ν. Πολίτου, ὁ κ. Ψυχάρης ἀνῆλθε τὸ βῆμα. Ὡμίλησε πλέον τῆς ὥρας,— περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀναγνώσματός του δὲν θὰ εἴπωμεν τίποτε, γνωστοῦ ἤδη εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἑστίας — τὸν ἤκουσε δὲ μετὰ προσοχῆς τὸ πυκνὸν ἐκεῖνο ἀκροατήριον καὶ μεθ' ἡδονῆς τινος νέας, παρθένου, ἀκοῦον διὰ πρώτην φορὰν τὴν ποιητικήν, τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἀντηχοῦσαν ἀπὸ τοῦ βήματος Συλλόγου, ἐν τόνῳ συνομιλίας οἰκείῳ, ἁπλῷ, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἦτο ἕως τώρα συνειθισμένον.

✣

Ἡ προσέλευσις τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας εἰς τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Ψυχάρη, ἦτο ἐπισημοποίησις τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἀγῶνος, ἐκ τῶν δεινοτέρων πολεμιστῶν τοῦ ὁποίου ἀνεδείχθη ὁ συγγραφεὺς τοῦ Τ α ξ ι δ ι ο ῦ. Ὁ κ. Ψυχάρης θέλει τὴν γλῶσσαν ποῦ ὁμιλεῖ τὸ Ἔθνος καὶ ὁ Βασιλεύς, διότι, ὡς γνωστόν, μόνον τὴν Δημοτικὴν μεταχειρίζεται ὁμιλῶν ἢ συνομιλῶν ὁ ἀνώτατος Ἄρχων. Ἤκουσε μετ' ἀδιαπτώτου προσοχῆς τὸν κ. Ψυχάρην, καὶ ἐγέλασε πολὺ μὲ τὰς εὐφυολογίας του. Εἰς τὸ τέλος τὸν συνεχάρη· μετ' Αὐτοῦ ἐπίσης ἡ Βασίλισσα, ὁ Διάδοχος, ὁ πρίγκηψ Νικόλαος. Ἡ τιμὴ ἦτο ἔκτακτος, διότι ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια δὲν μεταβαίνει συχνὰ εἰς ταναγνώσματα τοῦ «Παρνασσοῦ». Ὁ Βασιλεὺς εἶχε μεταβῇ μόνον εἰς τὸ ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Βλάδαν Γιώργεβιτς, τοῦ πρέσβεως τῆς Σερβίας, εἴδομεν δὲ τὸν Διάδοχον εἰς ἓν ἀνάγνωσμα τοῦ κ. Βλάχου καὶ εἰς δύο τοῦ μακαρίτου Παπαρρηγοπούλου.

✣

Μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τῆς νέας Κυβερνήσεως, πολλοὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς παλαιᾶς, βέβαιοι ὅτι θὰ παυθοῦν, προλαμβάνουν καὶ παραιτοῦνται — κατὰ τὸ σύνηθες. Ἐπίκαιρον διάλογον δημοσιεύει τὸ Σ κ ρ ί π :

— Καὶ γιατὶ παρῃτήθης;

— Μπρὲ ἀδελφέ, ὅπως ἔγειναν τώρα τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους, τὸ καλήτερον εἶνε νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς δοσοληψίας μὲ τὸ Κεντρικὸν Ταμεῖον.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικὰ

Ὁ Φραγκῖσκος Κοππὲ ἐξέδωκεν ἐσχάτως νέον τόμον ποιημάτων ἐπιγραφόμενον Mon franc parler. Ἐν αὐτῷ δὲν εἶνε πλέον ὁ μελαγχολικὸς καὶ τόσον τρυφερὸς ποιητής, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν, ἀλλὰ πολεμικός, ἐπιθετικός, εἴρων, σατυρικὸς πλήρης χολῆς. περιγράφων ἤθη ἐκλογικὰ καὶ μετὰ πικρίας παρενθέτων ἀναμνήσεις τῆς νεότητος. Ὅ,τι τὸν συνδέει μὲ τὸν παλαιὸν Κοππὲ εἶνε ἡ ἐντέλεια τοῦ στίχου.

— Ἐξεδόθη νέος τόμος, ἕκτος οὗτος, τῶν *Θεατρικῶν Ἐντυπώσεων* τοῦ Ἰουλίου Λεμαίτρ, τοῦ περιφήμου κριτικοῦ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων». Ὁ τόμος οὗτος, ποικιλώτατος τὰ θέματα, περιέχει κρίσεις πολὺ πρωτοτύπους περὶ Σαρσαί, Ζολᾶ, Μυσσέ, Ἀριστοφάνους, Κυρέλ, κλπ.

— «Ἀπὸ πάνω ἕως κάτω» ἐπιγράφεται τὸ νέον βιβλίον τῆς γνωστῆς γαλλίδος συγγραφέως, τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ζὺπ κρυπτομένης. Εἶνε σάτυρα εὐφυεστάτη καὶ δριμεῖα κατὰ τοῦ καλοῦ αὐτοκαλουμένου κόσμου τῶν εὐγενῶν, τῶν καλλιτεχνῶν, τῶν πολιτικῶν.

— Εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ὑπέβαλον ἐπισήμως τὴν ὑποψηφιότητά των ὁ Παῦλος Βερλαίν, ὁ Ἰωάνης-Παῦλος Clarens διὰ τὴν ἕδραν τοῦ Ταίν, ὁ Ζολᾶ διὰ τὰς ἕδρας Ταὶν καὶ Μαζὰδ καὶ ὁ Φραγκῖσκος Σὰρ διὰ τὴν ἕδραν τοῦ τελευταίου. Ἡ ἐκλογὴ θὰ γίνῃ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπίσημον δεξίωσιν τῶν ἤδη ἐκλεχθέντων ἀκαδημαϊκῶν Βρυνετιὲρ καὶ Σαλλεμὲλ Λακούρ.

— Ἡ ἐτησία μεγάλη συνεδρίασις τῆς Ἀκαδημίας ἐγένετο τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην. Κατ' αὐτὴν ὁ μὲν Κάμιλλος Δουσὲ ἀνέγνωσε τὴν ἔκθεσιν τῶν φιλολογικῶν διαγωνισμάτων, ὁ δὲ Φραγκῖσκος Κοππὲ τὴν ἔκθεσιν τῶν βραβείων τῆς ἀρετῆς.

— Πρωτοφανὲς Ἡμερολόγιον ἐξέδωκεν ἐν Παρισίοις ὁ Ἀσσὲτ διὰ τὸ ἔτος 1894. Εἶνε ὁλόκληρος ἐγκυκλοπαιδεία, περιλαμβάνουσα προχείρως πᾶσαν γνῶσιν ἐκ τῆς χημείας, τῆς φυσικῆς, ὑγιεινῆς, ἀστρονομίας, μηχανικῆς, φιλοσοφίας. Περιέχει γραμματικήν, λεξικὸν τῆς ὀρθογραφίας, χάρτας, πίνακας καὶ εἰς τὸ τέλος σελίδας λευκὰς ἡμερολογίου, προωρισμένας διὰ τὰς χρονολογίας τῶν ἐπισήμων γεγονότων τῆς οἰκογενείας. Τοιοῦτον πλῆρες καὶ χρήσιμον Ἡμερολόγιον δὲν ἐξεδόθη εἰσέτι ἐν Γαλλίᾳ.

Ἐπιστημονικὰ

Ἐσχάτως ὁ ἰατρὸς Φερὲ ὑποβαλὼν ὰ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ἐπωάσεως ὑπὸ ἀτμοὺς οἰνοπνεύματος, παρετήρησεν ὅτι δι' αὐτῶν ἐπιβραδύνεται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐμβρύου καὶ διευκολύνεται ἡ παραγωγὴ τεράτων. Τὸ σπουδαῖον τοῦτο γεγονὸς ἔχει σχέσιν κατὰ τὸν Φερέ, μὲ τὰ φαινόμενα τῆς στειρώσεως καὶ τῆς ἐκτρώσεως, παρατηρούμενα συχνὰ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, καὶ τὰς περιπτώσεις τῆς παραγωγῆς τεράτων διὰ τῆς ἐπισχέσεως τῆς ἀναπτύξεως, ὀφειλομένης εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν.

— Ὑπὸ τοῦ Δελέν, ἀγαλματοποιοῦ ἐν Παρισίοις, ἐπενοήθη αὐτόματος γλυπτικὴ μηχανή, κινουμένη δι' ἠλεκτρισμοῦ καὶ δυναμένη νὰ παράγῃ μετὰ μεγίστης εὐκολίας τὸ ἄγαλμα τοῦ ὁποίου θέλομεν νὰ ἔχωμεν πολλὰ ὁμοια, εἴτε εἰς τὸ ἴδιον αὐτοῦ μέγεθος, εἴτε εἰς ἄλλο· διότι ἡ μηχανὴ αὕτη εἰμπορεῖ νὰ μεγεθύνῃ ἢ νὰ σμικρύνῃ τὰς διαστάσεις τοῦ προτύπου. Τὸ ἀντίγραφον, τὸ ὁποῖον ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου παράγει ἡ μηχανή, δὲν ἔχει ἀνάγκην, διὰ νὰ τελειοποιηθῇ, παρὰ μικρᾶς ἐπεξεργασίας παρὰ τεχνίτου τινὸς ἐπιδεξίου.

— Τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον ὁ ἐκ Λονδίνου καθηγητὴς Θόμψων ὡμίλησε ἐνώπιον τοῦ ἐν Σικάγῳ Διεθνοῦς Συνεδρίου τῶν Ἠλεκτρολόγων, ὑποστηρίξας τὸ δυνατὸν τῆς ὑπερωκεανείου τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας. Ὁ λόγος του ἐχειροκροτήθη καὶ ἐνέπνευσε πολλὰς ἐλπίδας. Κατὰ τοὺς μηχανικοὺς ὅμως ἡ ἐπιχείρησις θὰ προσκόψῃ κατὰ μυρίων δυσχερειῶν προπάντων κατὰ τὴν τοποθέτησιν τριπλοῦ κάλου μεταξὺ τῶν δύο ἠπείρων.

— Τὴν 16 Ὀκτωβρίου (ἔ. ν.) τὸ πρῶτον παρετήρησεν ὁ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἀστρονόμος Brooks νέον κομήτην, παρατηρηθέντα τὴν 17 ἐν Ἀμβούργῳ καὶ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας εἰς διάφορα ἄλλα ἀστεροσκοπεῖα. Ὁ κομήτης οὗτος φαίνεται ἀκίνητος σχεδὸν εἰς τὸν ἀστερισμὸν τῆς Παρθένου ὡς ἀστὴρ 9ου μεγέθους μὲ οὐρὰν μικρᾶς ἐκτάσεως, φωτεινότερος κατὰ τὰ ἄκρα ἢ κατὰ τὸν πυρῆνα.

— Ἐν Ὠτὲν ἀνεκαλύφθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Bayle νέον προκατακλυσμιαῖον ἑρπετόν, ὀνομασθὲν ὑπ' αὐτοῦ *Καλλιβράχιον* καὶ ἔχον πόδας ὁμοίους πρὸς τοὺς τῆς σημερινῆς σαύρας. Ἡ σημαντικὴ αὕτη λεπτομέρεια ἀποδεικνύει ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἤρχισαν νὰ ἀναφαίνωνται τὰ τετράποδα, ὑπῆρχον ἤδη ζῶα ἔχοντα κινητήρια ὄργανα ὅμοια πρὸς τὰ τῶν σημερινῶν τύπων.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ὁ Βερνεὶλ παρουσίασε μετὰ μεγάλων ἐγκωμίων σύγγραμμα τοῦ Νοκαὶζ πραγματευόμενον περὶ τοῦ Ἐρρίκου Μονδδίλ, χειρουργοῦ Φιλίππου τοῦ Ὡραίου. Ὁ Μονδδὶλ ἤκμασεν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 14ου αἰῶνος ἔγραψε δὲ λατινιστὶ διάφορα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, τῶν ὁποίων ἀνεῦρεν ἢ διώρθωσε τὰ ἐφθαρμένα κείμενα ὁ Νοκαίζ.

Μουσικὰ

Τὴν 6 Νοεμβρίου (ἔ. ν.) ἀπέθανεν ὁ ρῶσσος μελοποιὸς Τσαϊκόφσκης, διευθυντὴς τοῦ Ὠδείου τῆς Μόσχας. Ὁ Τσαϊκόφσκης ἐγενήθη τῷ 1840. Ἐκ τῶν ποικίλων αὐτοῦ μουσικῶν ἔργων, ἄριστα θεωροῦνται τὰ μελοδράματα Μαζέππας καὶ Εὐγένιος Ὀνεγκίν.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλει ἐκδοθῆ ἐκ τοῦ *Βιβλιοπωλείου τῆς Ἑστίας Γ. Κασδόνη* ὑπὸ τὸν τίτλον *«Θεοὶ καὶ Ἄνδρες»* νέον ἔργον ἐξαίρετον πραγματευόμενον τὰ κυριώτερα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας καὶ ἱστορίας. Τὸ σύγγραμμα συνετάχθη ὑπὸ τοῦ ἐν Λονδίνῳ εὐπαιδεύτου καθηγητοῦ κ. Μιχ. Κωνσταντινίδου, γνωστοῦ καὶ ἐξ ἄλλων εὐδοκίμων συγγραφῶν, θέλει δὲ χρησιμεύσει ὡς τερπνότατον καὶ ὠφελιμώτατον ἀνάγνωσμα εἰς τὴν φιλομαθῆ νεότητα, πλουτίζον τὴν κατὰ τοῦτο λίαν πενιχρὰν ἡμῶν φιλολογίαν. Διότι ἐνῷ παρὰ τοῖς πεφωτισμένοις ἔθνεσι τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης ἀπειράριθμα τοιούτου εἴδους συγγράμματα ὑπάρχουσι, παρ' ἡμῖν σπανιώτατα εἶνε τὰ βιβλία τὰ πραγματευόμενα περὶ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων συντεταγμένα προσφυῶς πρὸς τὴν κατ' οἶκον ἀνάγνωσιν τῶν νέων καὶ νεανίδων. Τὴν ἔλλειψιν ταύτην λαμπρῶς ἀναπληροῖ τὸ ἐν λόγῳ σύγγραμμα τοῦ κ. Κωνσταντινίδου. Εἶνε δὲ τὸ βιβλίον καὶ μετὰ πρωτοφανοῦς ὅλως φιλοκαλίας τετυπωμένον ἐπὶ ἀρίστου χάρτου, κοσμούμενον ὑπὸ 150 περίπου εἰκόνων θαυμασίας τέχνης, ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευασθεισῶν, ἀληθὲς ἀριστούργημα τυπογραφικόν.

Τοιοῦτον ἔργον δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ γείνῃ πρόσκτημα παντὸς φιλομούσου καὶ φιλοκάλου ἀναγνώστου, ἐκθύμως δὲ δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν αὐτὸ εἰς τὰς ἑλληνικὰς οἰκογενείας ὡς ἄριστον ἀνάγνωσμα.

Ὡς δεῖγμα τῆς τελειότητος καὶ λαμπρότητος τῶν εἰκόνων τοῦ βιβλίου ἀπεσπάσαμεν ἐξ αὐτοῦ τὰς δημοσιευομένας δύο εἰκόνας, ὧν ἡ μὲν παριστᾷ τὸ *Ἐρέχθειον*, ἡ δὲ τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ *Ναὸν τοῦ Διός*.